

VAMOS
Vaikuttavuuden mittaamisen arviointi

Loppuraportti

9.12.2016

Agenda

- 1 **Yhteenveto**
- 2 Tavoitteiden relevanssi
- 3 Toiminnan organisointi
- 4 Vaikuttavuuden mittaaminen
- 5 Jatkokehityskohteet

Liitteet

- NHG Consulting Oy:n (NHG) toimeksiannon tavoitteena on ollut arvioida ja kehittää Vamoksen vaikuttavuuden mittaamista.
 - NHG:n toimeksianto on ollut osa Me-säätiön, Sitran, Veikkauksen, Raha-automaattiyhdistyksen, opetus- ja kulttuuriministeriön ja ARVO-liiton yhteistä Hyvän Mitta –hanketta, jonka puitteissa arvioidaan yhteensä 13 erilaista hanketta ja pyritään todentamaan niiden yhteiskunnallisia vaikutuksia vaikuttavimpien toimintamallien tunnistamiseksi.
 - Hankkeen päärahoittaja on Me-säätiö. NHG:n toimeksiannon tilajana toimi ARVO-liitto.
- Vamoksen toiminta vastaa nyky-yhteiskunnassa tunnistettuihin työllistymisen ja syrjäytymisen ehkäisyn haasteisiin tukemalla jo syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhan alla olevien nuorien mahdollisuuksia kiinnittyä työelämään ja koulutukseen.
 - Vamoksessa keskitytään erityisesti nuoren toimijuuden ja toimintakyvyn vahvistamiseen ja sen avulla jatkopolkujen löytymiseen. Nuorta tuetaan kokonaisvaltaisesti ja yksilöllisesti löytämään tarpeisiinsa vastaavaa tukea myös julkisista terveys- ja sosiaalipalveluista.
 - Vamoksen yhteyshenkilö toimii nuoren epävirallisena omatyöntekijänä eli ns. ”case managerina”, joka auttaa nuorta löytämään tarpeisiinsa soveltuvimmat palvelut.
- Suhteessa sekä yhteiskunnan että yksittäisten syrjäytymisuhan alla olevien nuorten tarpeisiin Vamoksen tavoitteet ovat hyvin relevantteja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmasta.
 - Suhteessa kohderyhmän ja palvelujärjestelmän tarpeisiin Vamoksen toiminnassa on myös keskitytty pääosin oikeisiin asioihin, mutta nykyisten vaikuttavuuden arvioinnin mallien avulla toiminnan vaikuttavuutta ei vielä pystytä täysin osoittamaan.
- Rajallisten resurssien maailmassa niin terveydenhuollon kuin sosiaalipalveluiden ja muiden yhteiskunnallisten tukiverkostojen tulisi pohjautua näyttöön vaikuttavuudesta.
 - Palveluiden tulisi tuottaa yksilöille mahdollisimman paljon arvoa käytettyihin euroihin nähden.
- Vamoksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointiin käyttämä Sofie-menetelmä perustuu vahvasti olettamuksiin tavoitelluista vaikutuksista todennettujen vaikutusten sijaan.
 - Tämä loppuraportti sisältää suositukset Vamoksen vaikuttavuuden mittaamisen kehittämiseksi. Raportissa Vamoksen vaikuttavuuden arviointimalli on ehdotettu rakennettavan päivittäisen toiminnan tilastoinnista ja vaikutusten seurannasta käsin.
 - Pidemmällä aikavälillä tämä mahdollistaa paitsi yhteiskunnallisten vaikutusten myös yksittäisten toimenpiteiden vaikuttavuuden seurannan ja arvioinnin asiakasarvoltaan ja kustannuksiltaan vaikuttavimpien toimintamallien tunnistamiseksi.

NHG:n toimeksiannon kuvaus

- NHG:n toimeksiänto on toteutettu kolmessa vaiheessa:
 - 1) **Alkukartoitusvaihe**, joka piti sisällään olennaisten tausta-aineistojen keruun ja läpikäynnin.
 - Menetelminä on hyödynnetty työpöytätyöskentelyä tausta-aineistojen läpikäymiseksi sekä avainhenkilöiden ja keskeisten sidosryhmien edustajien haastatteluita. Lisäksi toteutettiin sähköinen kysely.
 - 2) **Toiminnan arviointivaiheen** tavoitteena oli arvioida VAMOSin tavoitteiden relevanssia, organisointia ja nykyisiä toimintamalleja, työkaluja ja mittareita vaikuttavuuden mittaamiseksi.
 - Tavoitteiden osalta arviointiin, ovatko toiminnalle asetetut tavoitteet relevantteja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmasta ja miten niitä arvioidaan. Lisäksi arvioitiin, kuinka hyvin valitut toimenpiteet tukevat tavoitteiden saavuttamista.
 - Organisoinnin osalta arviointiin, tehdäänkö VAMOKSESSA oikeita asioita tehokkaasti ja miten tätä arvioidaan. Osana organisointia arviointiin johtamista, resursointia sekä ohjausta siitä näkökulmasta, johtavatko ne asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen.
 - Nykyisen vaikuttavuuden mittaamisen osalta arviointiin tehtyjä toimenpiteitä vaikuttavuuden mittaamiseksi ja sitä, miten hyvin ne mahdollistavat vaikuttavuuden arvioinnin.
 - Päämenetelmänä on hyödynnetty työapajatyöskentelyä, jossa on ollut mukana VAMOKSEN avainhenkilöitä. Kunkin arvioitavan osa-alueen osalta on tarkasteltu nykykäytäntöjen vahvuuksia ja kehittämiskohteita.
 - Ensimmäisen työpajan jälkeen NHG:n jatkotyöskentelyä on kohdennettu erityisesti seuraaviin osa-alueisiin
 - Kustannuslaskennan edelleen kehittäminen
 - Palvelut ja tavoitteiden asetanta
 - Kustannustehokkuuden arvioinnin kehittäminen
 - Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn mittaaminen
 - Seurannan kehittäminen, ml. tilastoinnin kehitystyö ja tulosten esittämisen kehittäminen
 - 3) **Kehitysehdotusten laatimisvaiheen** tavoitteena on ollut laatia konkreettiset ehdotukset vaikuttavuuden mittaamisen kehittämiseksi.
 - Kehittämisehdotukset sisältävät suositukset vaikuttavuuden mittamiseksi ml. ehdotukset keskeisiksi mittareiksi ja arviointikehikoksi. Tavoitteena on ollut säilyttää mahdollisimman helposti mitattavissa oleva taso, joka palvelisi myös muita vastaavia hankkeita.
 - Päämenetelmänä on hyödynnetty työapajatyöskentelyä VAMOKSEN avainhenkilöiden kanssa.
- Osana toimeksiänto NHG on osallistunut Hyvän Mitta –hankkeen työpajoihin, joissa vaikuttavuutta on kehitetty yhdessä muiden hankkeiden ja niiden arvioitsijoiden kanssa.
 - Työpajojen yhteydessä VAMOS-arvioinnin tuloksia on levitetty muille hankkeille.

NHG:n toimeksianto on toteutettu kesäkuun ja joulukuun 2016 välisenä aikana kolmessa vaiheessa

Lopputulokset on raportoitu loppuraportointitapaamisessa 8.12.2016.

Toimepide	2016								2017		
	touko	kesä	heinä	elo	syys	loka	marras	joulu	tammi	helmi	maalis
Tarjouksen hyväksyminen		▲									
1. Alkutilannekartoitus		■									
2. Tapaustutkimuksen arviointi				■							
3. Toimenpiteiden arviointi suhteessa vaikuttavuustavoitteisiin						■					
Sisäiset työpajat / läpikäynnit		◆			◆		◆	◆			
		Aloitustapaaminen ja toteutuksen suunnittelu			Työpaja 1		Työpaja 2	Loppuraportointi			
Hyvän Mitta- hankkeen työpajat					◆			◆			

Vamokselle asetetut tavoitteet vastaavat sekä yhteiskunnallisiin että yksittäisten syrjäytymisuhan alla olevien nuorten tarpeisiin

Tavoitteena voimavarojen vahvistaminen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen tuki

- Vamoksen toiminnalleen asettamat tavoitteet:
 1. Vahvistaa nuoren voimavaroja ja
 2. Tukea häntä kiinnittymään koulutukseen tai työhön

Toiminta kohdistuu nyky-yhteiskunnassa tunnistettuihin haasteisiin ja palvelujärjestelmän aukkoihin

- Vamoksen toiminta vastaa nyky-yhteiskunnassa tunnistettuihin työllistymisen ja syrjäytymisen ehkäisyyn haasteisiin tukemalla jo syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhan alla olevien nuorien mahdollisuuksia kiinnittyä työelämään ja koulutukseen.
 - OECD:n koulutusvertailun mukaan joka viides nuori suomalaismiehistä on koulutuksen ja työvoiman ulkopuolella.*
 - Heikosti koulutetun työvoiman kysynnän romahtaminen vaikeuttaa syrjäytyneiden pääsyä kiinni työelämään.
- Syrjäytyneet tarvitsevat usein sekä sosiaali- ja terveystalvueluita että työllistämiseen tähtääviä palveluita, joita tuottavat tahot eivät nykyjärjestelmässä kuitenkaan juuri keskustele keskenään
 - Erityisesti apua tarvitsevat syrjäytyneet, joita nykyjärjestelmä ei tavoita
- Vamos-toiminta tukee osaltaan uuden sosiaalihuoltolain tavoitteita ja auttaa keventämään nykyistä raskasta palvelujärjestelmää sekä integroimaan asiakaslähtöisesti hajallaan olevia palveluita.

Asiakkaita erilaisista lähtökohdista

- Vamoksen asiakkailla on hyvin erilaiset lähtökohdat edetä töihin tai koulutukseen, osalla toiminta kohdistuu työelämävalmiuksien sijaan ensisijisesti toimintakyvyn ja toimijuuden tukemiseen.
- Vamoksessa asiakkaille tarjottavat palvelut vaihtelevat niin alueellisesti kuin asiakaskohtaisestikin
- Asiakaskohtaiset tavoitteet Vamos toiminnalle tulee sovittaa asiakkaan yksilöllisistä lähtökohdista

Tavoitteita tulee asettaa yksilökohtaisesti

- Koulutukseen tai työhön kiinnittyminen tavoiteltu lopputavoite niille, joille se on mahdollista
- Niiden osalta, joille työelämään tai opiskeluihin kiinnittyminen ei ole vielä ajankohtasta, tavoitteiden asettaminen on sidoksissa erityisesti toimintakyvyn ja toimijuuden kehittymiseen ja voimavarojen vahvistumiseen

Vamoksen toiminta kohdistuu syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhan alla olevien nuorten tukemiseen syrjäytymisen ehkäisemiseksi

Vamoksen asiakkaina syrjäytymisriskissä olevat nuoret

- Vamos on tarkoitettu erityisesti jo syrjäytyneille tai syrjäytymisuhan alla oleville nuorille
- Vamoksen toiminta on käytännössä diagnoosivapaata. Usealla nuorella on psyykkisiä ongelmia, mutta lähtökohtana toiminnassa on ihminen. Nuoren tausta ei rajaa toimintaan ohjautumista.
- Toiminnan sisältö vaihtelee kunnittain niin Vamoksen omien palveluiden kuin Vamoksen ja kunnan yhteisten eli integroitujen palveluiden osalta
 - VAMOS toimii tällä hetkellä Espoossa, Helsingissä, Kuopiossa, Lahdessa ja Turussa
 - Turussa Vamos keskittyy 12-19 vuotiaiden kiinnittämiseen opintopolkuun, kun muilla paikkakunnilla kohderyhmänä ovat lähinnä 16 (tai 18)-29 –vuotiaat
 - Toimintamalli rakennetaan yhteistyössä kuntien kanssa ja osa toimintaa on nuorten ohjaaminen nuoren tarvitsemien sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin
- Vamos eroaa kunnallisista sosiaali- ja terveyspalveluista mm. seuraavilla tavoilla:
 - Oma työntekijä ottaa kokonaisvastuun asiakkaasta, tunnistaa tämän yksilölliset tarpeet sekä auttaa ja ohjaa asiakasta myös tarvittaessa muiden kuin Vamoksen palveluiden piiriin
 - Palvelut räätälöidään asiakaskohtaisesti asiakkaiden tarpeiden mukaisesti
 - Toiminnan jatkuvuus: Vamoksessa asiakas saattaa siirtyä palvelusta toiseen huomaamattaan, sillä hallinnollisia rajoja ei ole. Palvelut pyritään myös lopettamaan saattaen vaihtaan
- Vamos on laajentunut viime vuosina myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelle
 - Vuosina 2015-2016 toiminta on laajentunut Kuopioon, Lahteen ja Turkuun
- Vuonna 2015 Vamos tavoitti noin 1 000 nuorta, joista noin puolet kiinnittyi jollain tasolla opintoihin tai työelämään Vamos-jakson päätteeksi
- Nuoret osallistuvat Vamos-toimintaan toiminnaltaan ja asiakaskunnaltaan vakiintuneissa Helsingissä ja Espoossa keskimäärin noin 200-250 vuorokautta
- Keskimäärin nuoren Vamos-jakso maksaa noin 5 000 euroa, kunnan rahoitusosuus vaihtelee kuntien välillä

Vamoksen toimintamallissa nuoresta otetaan kokonaisvaltaisesti vastuuta

Toiminta laajentunut melko nopeasti

Vamos-jakso maksaa noin 5000 euroa per asiakas

Vamoksen vaikuttavuuden arviointi edellyttää toiminnan systemaattisempaa dokumentointia ja asiakkaiden näkökulmasta yksilöllisten vaikutusten arviointia

Vaikuttavuuden mittaaminen edellyttää tietoa useasta näkökulmasta

- Vamos-toiminnan vaikuttavuuden mittaaminen edellyttää tietoa useasta eri näkökulmasta: toiminnan sisältö, toiminnan aikaiset ja päättymishetken tulokset sekä loppuvaikutus ja sen pysyvyys
- Viime aikoina Vamoksessa on menty hyvin eteenpäin palveluiden sisältöä ja jatkopolkuja koskevien tietojen keräämiseksi

Vamoksen vaikutuksia tulisi seurata ja arvioida sisäisesti asiakas-segmenteittäin

- Vamoksen asiakkaiden erilaisista tarpeista sekä alueittain ja asiakkain vaihtelevasta palvelukokonaisuudesta johtuen Vamoksen nykyinen kaikki asiakkaat sisältävä yleinen vaikuttavuusarviointi ei anna realistista kuvaa tavoitteisiin pääsemisestä
- Vamoksen vaikuttavuutta tulisi tarkastella tarkempien segmenttikohtaisten tavoitteiden kautta määriteltujen yksittäisten asiakkaiden tavoitteiden toteutumisen perusteella
- Keskeinen osa asiakkaiden yksilöllisten tavoitteiden toteutumisen arviointia on toimintakyvyn kehittymisen seuranta, jota on tärkeää kehittää kaikkien Vamos-asiakkaiden osalta

Yhteiskunnallisten vaikutusten tai kustannus-vaikuttavuuden arviointi ei kuitenkaan vielä toteudu luotettavasti

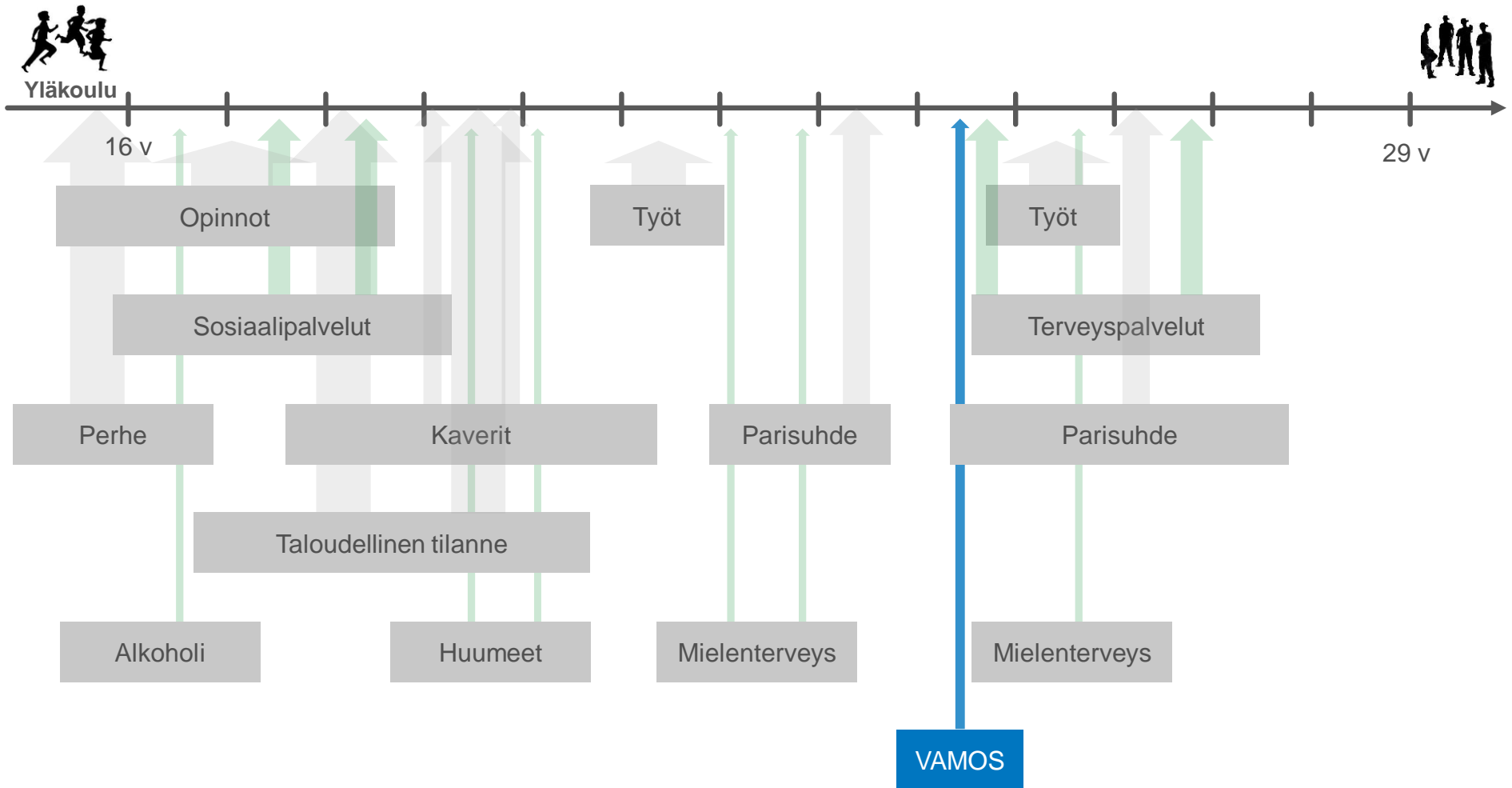
- Vamoksen käyttämän Sofie-vaikuttavuusarvioinnin tuloksista ei voida luotettavasti päätellä, kuinka suuri osuus asiakkaiden opintoihin ja työelämään etenemisestä on Vamos-palveluiden vaikutusta – myöskään vaikutusten pysyvyydestä ei ole tietoa
- Sofie-arvioinnissa ei huomioida, että kaikkien asiakkaiden osalta Vamos-palveluiden ensisijaisena tavoitteena ei ole opintoihin tai työelämään eteneminen
- Vamoksen kustannusvaikuttavuuden arviointi sen sijaan edellyttää eri palveluiden jatkopolutusten arviointia ja vertailua suhteessa toisiinsa sekä suhteessa muihin vastaaviin palveluihin

Viestinnässä ja markkinoinnissa syytä keskittyä todennettuihin vaikutuksiin

- Vaikuttavuuden arvioinnin kehittämiseksi ja mahdollistamiseksi tulee kehittää toiminnan systemaattisempaa tiedon dokumentointia sekä asiakkaiden näkökulmasta toteutettua yksilöllisten vaikutusten arviointia
- Kustannusvaikuttavuuden arvioinnissa voidaan hyödyntää eri palveluiden osalta aikaan saatuja vaikutuksia ja tuloksia

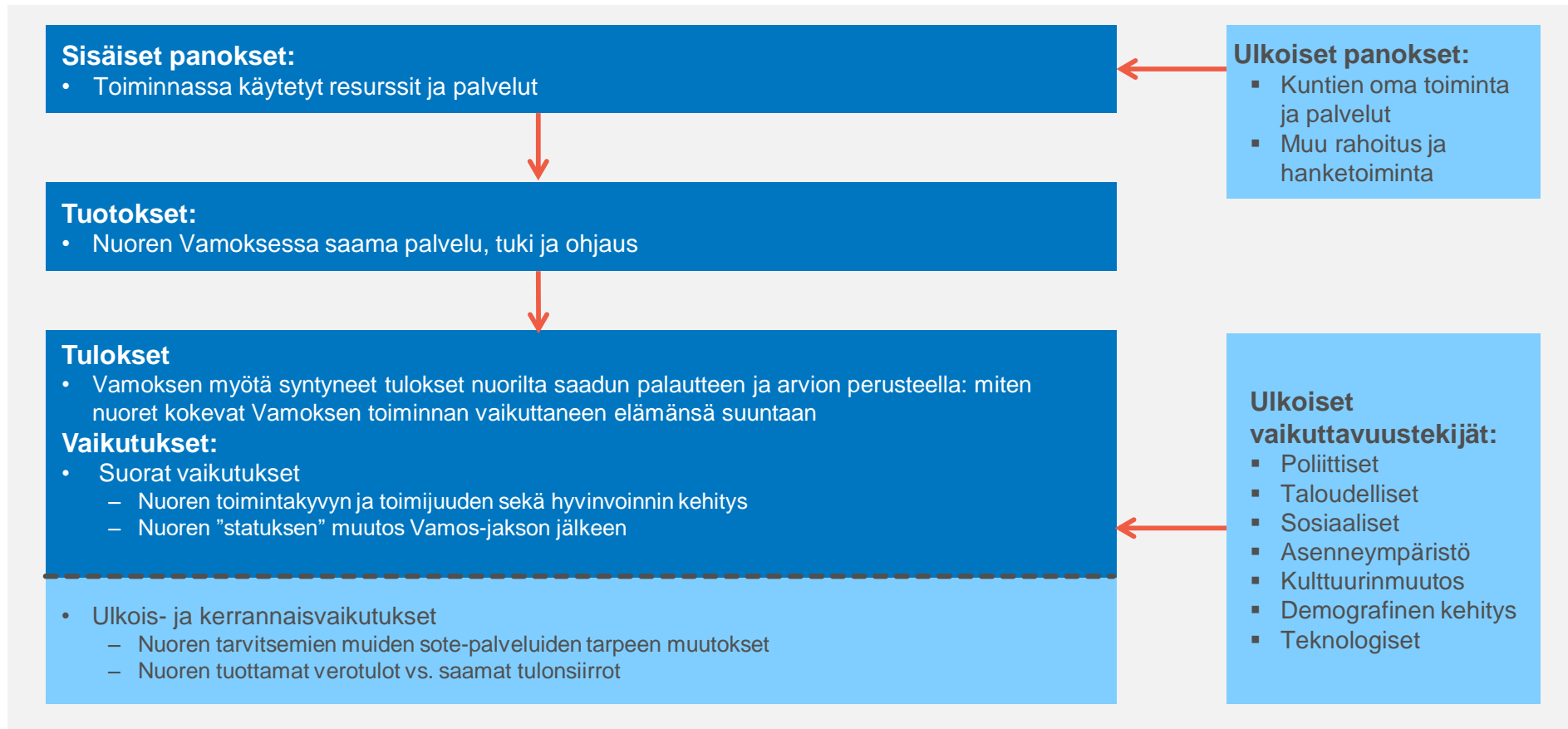
Vamoksen asiakkaiden elämään vaikuttaa moni tekijä, mikä tekee vaikuttavuuden arvioinnista haastavaa

Haastavaa on kyetä erottamaan Vamoksen nimenomaiset vaikutukset muista tekijöistä

Vaikutusten arviointi edellyttää siten toiminnan systemaattista dokumentointia ja seuranta

Vamoksen vaikutusten arviointi edellyttää dokumentoitua loogista tulosketjua

■ = sisäinen tulosketju ■ = Arvioitavissa ulkoisesti

Agenda

- 1 Yhteenveto
- 2 Tavoitteiden relevanssi**
- 3 Toiminnan organisointi
- 4 Vaikuttavuuden mittaaminen
- 5 Jatkokehityskohteet

Liitteet

Vamokselle asetetut tavoitteet vastaavat sekä yhteiskunnallisiin että yksittäisten syrjäytymisuhan alla olevien nuorten tarpeisiin

Yhteenveto

Tavoitteena voimavarojen vahvistaminen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen tuki

- Vamoksen toiminnalleen asettamat tavoitteet:
 1. Vahvistaa nuoren voimavaroja ja
 2. Tukea häntä kiinnittymään koulutukseen tai työhön

Toiminta kohdistuu nyky-yhteiskunnassa tunnistettuihin haasteisiin ja palvelujärjestelmän aukkoihin

- Vamoksen toiminta vastaa nyky-yhteiskunnassa tunnistettuihin työllistymisen ja syrjäytymisen ehkäisyyn haasteisiin tukemalla jo syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhan alla olevien nuorien mahdollisuuksia kiinnittyä työelämään ja koulutukseen.
 - OECD:n koulutusvertailun mukaan joka viides nuori suomalaismiehistä on koulutuksen ja työvoiman ulkopuolella.*
 - Heikosti koulutetun työvoiman kysynnän romahtaminen vaikeuttaa syrjäytyneiden pääsyä kiinni työelämään.
- Syrjäytyneet tarvitsevat usein sekä sosiaali- ja terveystalvueluita että työllistämiseen tähtääviä palveluita, joita tuottavat tahot eivät nykyjärjestelmässä kuitenkaan juuri keskustele keskenään
 - Erityisesti apua tarvitsevat syrjäytyneet, joita nykyjärjestelmä ei tavoita
- Vamos-toiminta tukee osaltaan uuden sosiaalihuoltolain tavoitteita ja auttaa keventämään nykyistä raskasta palvelujärjestelmää sekä integroimaan asiakaslähtöisesti hajallaan olevia palveluita.

Asiakkaita erilaisista lähtökohdista

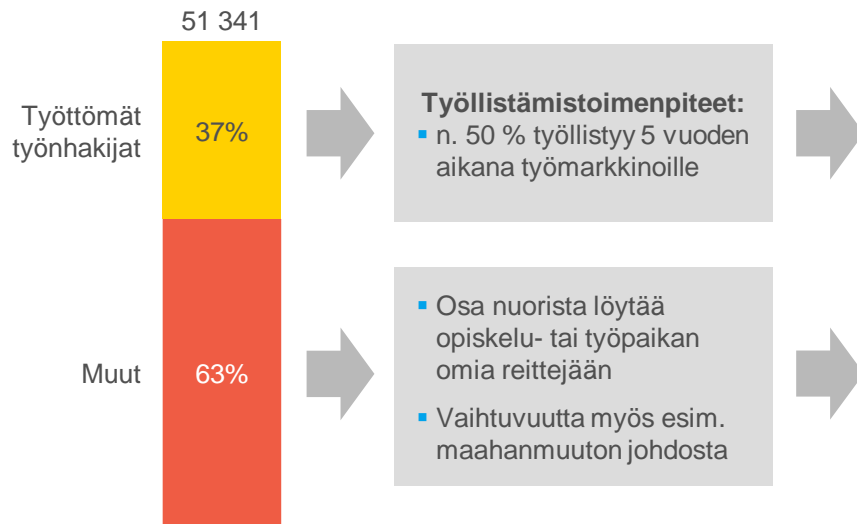
- Vamoksen asiakkailla on hyvin erilaiset lähtökohdat edetä töihin tai koulutukseen, osalla toiminta kohdistuu työelämävalmiuksien sijaan ensisijisesti toimintakyvyn ja toimijuuden tukemiseen.
- Vamoksessa asiakkaille tarjottavat palvelut vaihtelevat niin alueellisesti kuin asiakaskohtaisestikin
- Asiakaskohtaiset tavoitteet Vamos toiminnalle tulee sovittaa asiakkaan yksilöllisistä lähtökohdista

Tavoitteita tulee asettaa yksilökohtaisesti

- Koulutukseen tai työhön kiinnittyminen tavoiteltu lopputavoite niille, joille se on mahdollista
- Niiden osalta, joille työelämään tai opiskeluihin kiinnittyminen ei ole vielä ajankohtasta, tavoitteiden asettaminen on sidoksissa erityisesti toimintakyvyn ja toimijuuden kehittymiseen ja voimavarojen vahvistumiseen

Syrjäytymisen ytimessä ovat työvoiman ulkopuolella olevat nuoret, jotka eivät ole edes rekisteröityneet työnhakijoiksi

Syrjäytyneet 15-29- vuotiaat tilastoissa

Syrjäytyneiden 15-29 –vuotiaiden luokittelu ja palvelutarve

Työttömät työnhakijat, joille nykytoimenpiteet riittävät

- Pieni osuus vain peruskoulun käyneistä, työvoiman ulkopuolisista työllistyy 5 vuodessa nykyisellä tuella

Työttömät työnhakijat, joille nykytoimenpiteet eivät riitä

- Osa työttömistä työnhakijoista ei onnistu siirtymään työelämään nykyisellä tuella
→ Tarve nykyistä perusteellisemmalle sosiaaliselle kuntoutukselle ennen työelämään siirtymistä

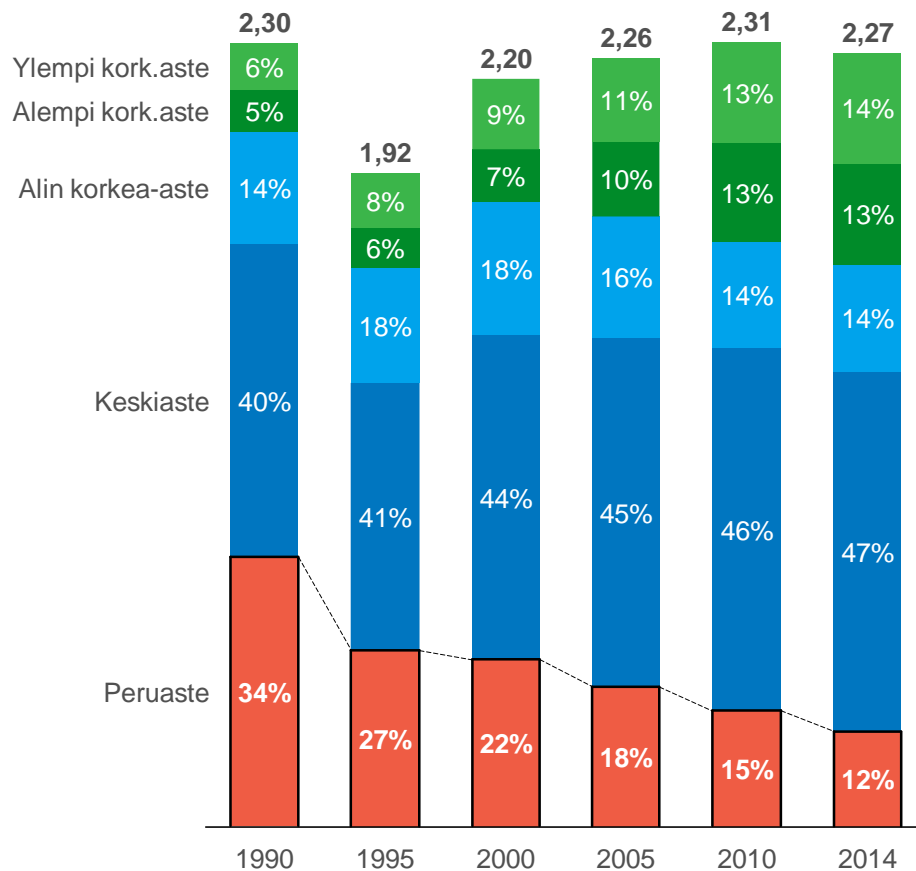
Muut syrjäytyneet, joita nykyjärjestelmä ei tavoita

- Syrjäytyneiden ydinryhmä: täysin nykyisen palvelujärjestelmän ulkopuolelle jäävät syrjäytyneet
→ Tarve etsivälle nuorisotyölle, joka tavoittaa nykyisten palveluiden ulkopuolelle jäävät nuoret

- Syrjäytyneiksi laskettu työvoiman ja opiskelun ulkopuoliset, joilla ei ole peruskoulun lisäksi muuta koulutusta

Heikosti koulutetun työvoiman kysynnän romahtaminen vaikeuttaa syrjäytyneiden pääsyä kiinni työelämään

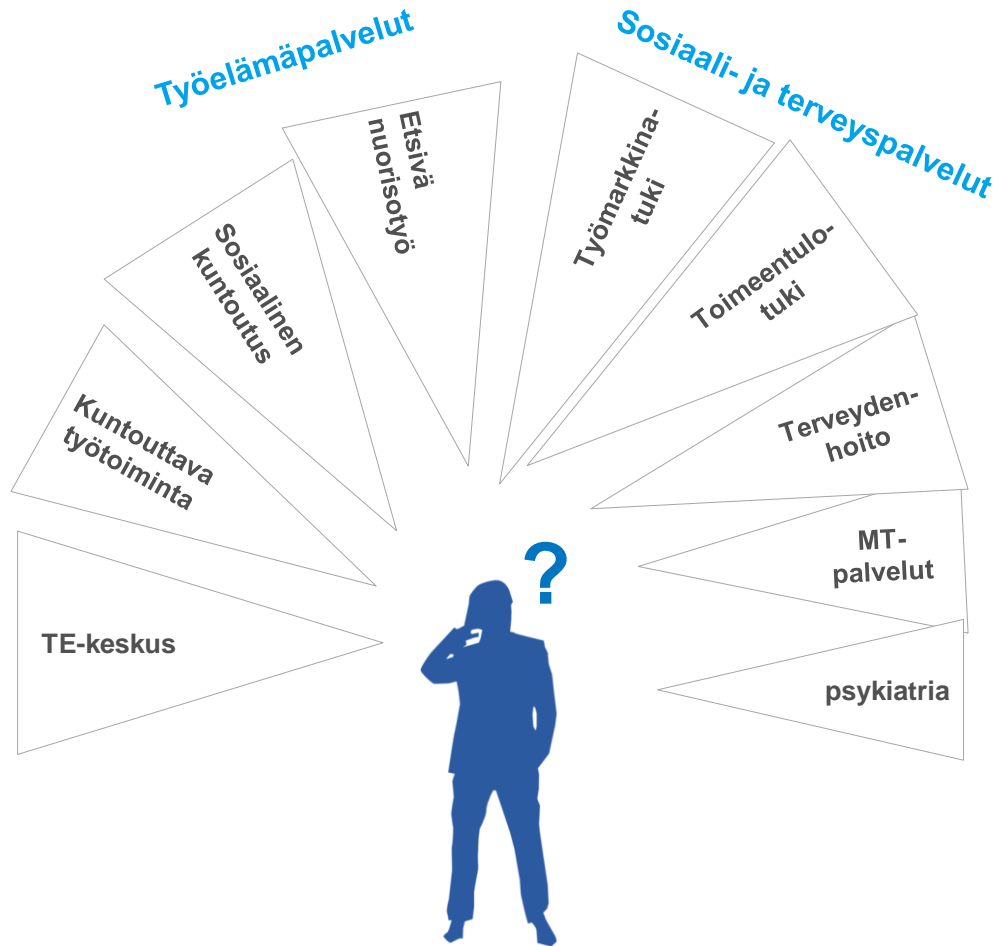
Työpaikkojen määrän kehitys koulutusasteittain, miljoonaa työpaikkaa

Heikosti koulutetun työvoiman kysyntä on romahtanut

- Pelkän perusasteen koulutuksen työpaikoista on 1990-2014 hävinnyt 65 %
 - Matalan koulutuksen työpaikoista kilpailevat lisäksi lisääntyvissä määrin maahanmuuttajat
- Aiemmat väylät, joiden kautta heikommin koulutetut syrjäytyneet pääsivät kiinni työelämään, eivät enää toimi

VAMOS-toiminta tukee nykypalvelujärjestelmän aukkoihin putoavia nuoria ja vastaa tyydyttämättömään asiakastarpeeseen

Syrjäytyneet tai syrjäytymisen vaarassa olevat nuoret käyttävät usein sekä työllistämiseen tähtääviä palveluita että sosiaali- ja terveystyöpalveluita

Työllistämiseen tähtäävät palvelut tähtäävät ennen kaikkea välittömään sopivan työpaikan löytymiseen. Sosiaali- ja terveystyöpalvelut puolestaan toimivat diagnoosi- ja hoitokeskeisesti eivätkä lähtökohtaisesti kehitä nuoren sosiaalista toimintakykyä arjessa ja työelämässä.

VAMOS auttaa paikkaamaan julkisen palvelujärjestelmän aukkoja ja pyrkii parantamaan syrjäytyneiden sekä syrjäytymisuhan alla olevien nuorten mahdollisuuksia päästä kiinni työelämään.

VAMOSin yhteyshenkilö toimii nuoren epävirallisena omatyöntekijänä eli ns. ”case managerina”, joka auttaa nuorta löytämään juuri hänen tarpeisiinsa ja kykyihinsä sopivimmat palvelut.

Käytännössä Vamokselle asetettu selkeä lopputavoite ei päde kuitenkaan yhtäläisesti kaikkiin Vamoksen asiakkaisiin

Yleinen tavoite vahvistaa voimavaroja pätee kaikkiin asiakkaisiin, mutta on haastava todentaa

Vamoksen asettamat tavoitteet toiminnalle:

- Vahvistaa nuoren voimavaroja
- Tukea häntä kiinnittymään koulutukseen tai työhön

Lähde: hakemus ulkoiselle arvioinnille

Vamos-asiakkaiden ja -toiminnan lähtökohdat:

- Vamokseen tulevilla asiakkailla hyvin vaihteleva työ- ja toimintakyky
- Vamoksessa tarjotaan erilaisia palvelukokonaisuuksia niin alueellisella kuin asiakastasollakin

Havainnot:

- Tavoite **vahvistaa nuorten voimavaroja tukee hyvin toimintaa** koko Vamoksen asiakaskunnan osalta
- Voimavarojen vahvistumista ja erityisesti sen pysyvyyttä on kuitenkin haastavampaa todentaa vertailukelpoisesti, eikä se kerro konkreettisista askeleista eteenpäin
- Tavoite **koulutukseen tai työhön kiinnittymisestä ei päde kaikkiin Vamoksen asiakkaisiin** erilaisista tarpeista ja kyvykkyyksistä johtuen, joten työhön tai koulutukseen kiinnittyneiden nuorten osuuden tarkastelu tulisi tehdä erillään niiden nuorten tuloksista, joilla samaa tavoitetta ei ole. Tässä auttaa asiakkaiden segmentointi*
- Työ- tai opintopaikkaan liittyvät tavoitteet ovat kuitenkin sen sijaan konkreettisia ja helposti mitattavissa – lopputulos sekä sen pysyvyys ovat todennettavissa

*Segmentointi liittyy lähinnä toiminnan seurantaan ja vaikuttavuuden arviointiin eikä siten poista toiminnan diagnosoivapaa-ajattelua asiakkaiden näkökulmasta.

Asiakkaat voidaan jakaa vaikuttavuuden seurantaan varten eri segmentteihin tavoitteiden mukaisesti

Asiakkaita ei kuitenkaan tarvitse lokeroida eri ryhmiin käytännön toiminnan tasolla

Esimerkki asiakkaiden segmentoinnista vaikuttavuusarviointia ja toiminnan kehittämistä varten

Segmentti	Palvelut*	Tavoitteet
A) Henkilöt, joilla todennäköiset mahdollisuudet siirtyä avoimille työmarkkinoille tai aloittaa opiskelu	<ul style="list-style-type: none">▪ Uravalmennus▪ Yksilövalmennus	<ol style="list-style-type: none">1) Soveltuvan tutkinnon, työpaikan tai työkokeilupaikan löytyminen2) Asiakkaan voimavarojen ja toimijuuden vahvistuminen
B) Henkilöt, joilla voimavarat tai kyvykkyydet eivät vielä mahdollista siirtymistä avoimille työmarkkinoille tai opiskelemaan	<ul style="list-style-type: none">▪ Ryhmävalmennus▪ Integroidut palvelut▪ Etsivä nuorisotyö▪ Kuntouttava ryhmätoiminta▪ Integroidut palvelut	<ol style="list-style-type: none">1) Henkilön mahdollisuuksien paraneminen siirtymiseksi kohti työelämää<ul style="list-style-type: none">▪ Toimintakyky, hyvinvointi, toimijuus, elämäntilanne, usko tulevaisuuteen, pärjääminen, jne.
C) Ei vielä todennäköisiä mahdollisuuksia siirtyä eteenpäin kohti avoimia työmarkkinoita tai opiskelua	<ul style="list-style-type: none">▪ Integroidut palvelut	<ol style="list-style-type: none">1) Toimintakyvyn, toimijuuden ja hyvinvoinnin paraneminen<ul style="list-style-type: none">▪ Muiden palveluiden käytön väheneminen▪ Asiakkaan toimijuuden löytyminen

*Suuntaa antava jako. Todellisuudessa eri segmenttien asiakkaille kohdennetaan vaihtelevia palvelukokonaisuuksia

Ovatko VAMOS-toiminnan tavoitteet siten relevantteja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmasta?

Suhteessa sekä yhteiskunnan että yksittäisten syrjäytymisuhan alla olevien nuorten tarpeisiin Vamoksen tavoitteet ovat hyvin relevantteja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmasta.

VAMOS-toiminta kokonaisuutena tukee myös sosiaalihuoltolain tavoitteita ja auttaa keventämään nykyistä raskasta julkista palvelujärjestelmää sekä integroimaan hajallaan olevia sote- ja työllistämis- sekä koulutuspalveluita asiakaslähtöisesti Vamos-nuorten tarpeisiin.

Agenda

- 1 Yhteenveto
- 2 Tavoitteiden relevanssi
- 3 Toiminnan organisointi**
- 4 Vaikuttavuuden mittaaminen
- 5 Jatkokehityskohteet

Liitteet

Vamoksen toiminta kohdistuu syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhan alla olevien nuorten tukemiseen syrjäytymisen ehkäisemiseksi

Yhteenveto

Vamoksen asiakkaina syrjäytymisriskissä olevat nuoret

- Vamos on tarkoitettu erityisesti jo syrjäytyneille tai syrjäytymisuhan alla oleville nuorille
- Vamoksen toiminta on käytännössä diagnoosivapaata. Usealla nuorella on psyykkisiä ongelmia, mutta lähtökohtana toiminnassa on ihminen. Nuoren tausta ei rajaa toimintaan ohjautumista.
- Toiminnan sisältö vaihtelee kunnittain niin Vamoksen omien palveluiden kuin Vamoksen ja kunnan yhteisten eli integroitujen palveluiden osalta
 - VAMOS toimii tällä hetkellä Espoossa, Helsingissä, Kuopiossa, Lahdessa ja Turussa
 - Turussa Vamos keskittyy 12-19 vuotiaiden kiinnittämiseen opintopolkuun, kun muilla paikkakunnilla kohderyhmänä ovat lähinnä 16 (tai 18)-29 –vuotiaat
 - Toimintamalli rakennetaan yhteistyössä kuntien kanssa ja osa toimintaa on nuorten ohjaaminen nuoren tarvitsemien sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin
- Vamos eroaa kunnallisista sosiaali- ja terveyspalveluista mm. seuraavilla tavoilla:
 - Oma työntekijä ottaa kokonaisvastuun asiakkaasta, tunnistaa tämän yksilölliset tarpeet sekä auttaa ja ohjaa asiakasta myös tarvittaessa muiden kuin Vamoksen palveluiden piiriin
 - Palvelut räätälöidään asiakaskohtaisesti asiakkaiden tarpeiden mukaisesti
 - Toiminnan jatkuvuus: Vamoksessa asiakas saattaa siirtyä palvelusta toiseen huomaamattaan, sillä hallinnollisia rajoja ei ole. Palvelut pyritään myös lopettamaan saattaen vaihtaan
- Vamos on laajentunut viime vuosina myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelle
 - Vuosina 2015-2016 toiminta on laajentunut Kuopioon, Lahteen ja Turkuun
- Vuonna 2015 Vamos tavoitti noin 1 000 nuorta, joista noin puolet kiinnittyi jollain tasolla opintoihin tai työelämään Vamos-jakson päätteeksi
- Nuoret osallistuvat Vamos-toimintaan toiminnaltaan ja asiakaskunnaltaan vakiintuneissa Helsingissä ja Espoossa keskimäärin noin 200-250 vuorokautta
- Keskimäärin nuoren Vamos-jakso maksaa noin 5 000 euroa, kunnan rahoitusosuus vaihtelee kuntien välillä

Vamoksen toimintamallissa nuoresta otetaan kokonaisvaltaisesti vastuuta

Toiminta laajentunut melko nopeasti

Vamos-jakso maksaa noin 5000 euroa per asiakas

VAMOS toimii tällä hetkellä Espoossa, Helsingissä, Kuopiossa, Lahdessa ja Turussa

VAMOS Espoo

- Tarkoitettu 16-29 –vuotiaille Espoon, Kirkkonummen ja Kauniaisten nuorille
- Pää tavoite on löytää nuorelle tie työelämään tai koulutukseen.
- Palveluita ryhmä- ja uravalmennusta

VAMOS Helsinki

- Palveluita etsivä nuorisotyö (16-29-vuotiaille), toimintakeskus Rytmi, starttivalmennus, peruskoulustartti ja kuntouttava työtoiminta
 - Resusseina etsivät nuorisotyöntekijät, uravalmentajat, kaupungin psykiatrinen sairaanhoitaja sekä lääkäri sekä sosiaalityöntekijä ajoittain
- Palveluiden tavoitteet vaihtelevat jatkopolkujen löytämisestä kohti opiskelu- tai työelämää ja työllistymiseen ja koulutukseen kiinnittymisestä hyvinvoinnin ja arjen ja elämänhallinnan tukemiseen

VAMOS Kuopio

- Tarkoitettu 16-29 –vuotiaille ilman opiskelu- tai työpaikkaa oleville kuopiolaisille nuorille
- Tarkoituksena on rakentaa nuoren kanssa kestävä polku koulutukseen, työhön tai niihin valmentavaan toimintaan.

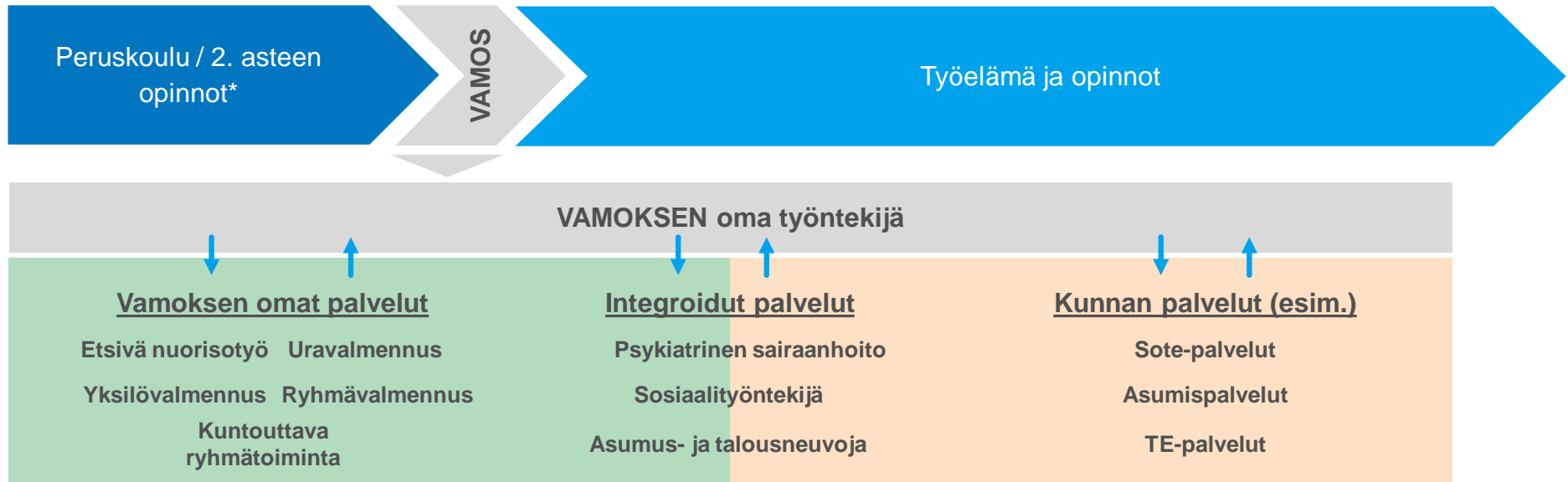
VAMOS Lahti*

- Tarkoitettu 18 - 29-vuotiaille lahtelaisille nuorille
- Tavoitteena on siirtyä koulutukseen, työhön tai niihin valmentavaan toimintaan.
- Palveluita yksilö- ja ryhmävalmennus

VAMOS Turku

- Tarkoitettu 12–19-vuotiaille turkulaisille nuorille
- Valmennuksen tavoitteena on auttaa nuorta eteenpäin erilaisissa elämäntilanteissa sekä tukea nuoren kiinnittymistä kouluun, opiskeluun, työelämään tai niihin valmentavaan toimintaan.
- Palveluita yksilövalmennuksen lisäksi ryhmä- ja yhteisövalmennus.

Vamos-toiminnan tarkoituksena on vahvistaa nuoren voimavaroja ja tukea tätä kiinnittymään koulutukseen tai työhön

- Vamos-toiminnan tavoitteena on vahvistaa nuoren voimavaroja ja tukea tätä kiinnittymään koulutukseen tai työhön
- Toimintakonseptit on räätälöity jokaisen asiakaskunnan tarpeisiin, joten toiminnan sisältö vaihtelee kunnittain niin Vamoksen omien palveluiden kuin Vamoksen ja kunnan yhteisten eli integroitujen palveluiden osalta.
 - Ennen kaikkea palveluissa vaihtelee erilaisten ryhmien, yksilövalmennuksen ja uravalmennuksen keskinäiset painotukset
- Toimintaa läpileikkaavana avaintekijänä on nuoren yksilöllisten voimavarojen ja toimijuuden vahvistaminen ja hyvinvoinnin tukeminen ja sen myötä nuoren syrjäytymisen ehkäiseminen.
 - Jokainen nuori saa Vamoksesta oman työntekijän
- Pitkän aikavälin tavoitteena on tukea nuoren työllistymisessä ja siten pienentää yhteiskunnallisia kustannuksia.
 - Tämä korostuu erityisesti niiden nuorten osalta, joiden ensisijainen tarve kohdistuu sosiaaliseen kuntoutukseen, jolloin toiminnan ensisijainen tavoite ei ole työelämä vaan sosiaalisen toimintakyvyn parantaminen.

Vamoksen toiminnan avaintekijöitä ovat omatyöntekijäisyys, siiloutuneen toimintaketän koordinointi sekä nuoren yksilöllinen kohtaaminen

Alkuvaiheen kartoituksen perusteella Vamoksen toiminnan vaikuttavuuden avaintekijöiksi tunnistettiin:

Nimetty oma työntekijä

- Nimetty oma työntekijä toimii ns. vastuutyöntekijänä, joka tunnistaa nuoren yksilölliset tarpeet, kulkee tämän rinnalla ja ohjaa oikeiden sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin ja koordinoi sirpaleista palvelukokonaisuutta ja palvelupolkuja

Yksilöllinen kohtaaminen

- Vamoksessa kohdataan eri taustoilla tulevat nuoret ihmisenä yksilöllisesti ja ymmärretään heidän elämäntilanteensa todelliset haastekohdat, jotka tulee ratkaista ennen kuin jatkopolkujen löytyminen työhön tai koulutukseen on mahdollista

Jatkuvuus

- Vamoksessa asiakas ei ideaalitulanteessa välttämättä edes huomaa siirtyvänsä palvelusta toiseen.
- Myös lopettaminen Vamoksessa pyritään tekemään saattaen vaihtaen eli asiakas ohjataan hallitusti muihin palveluihin.

Ketteruus ja matalan kynnyksen toiminta

- Toimintamallin ketteruus ja kaivatun matalan kynnyksen toiminnan tuominen julkisen korjaavia palveluita painottavan raskaan palvelurakenteen tueksi
- Mahdollistaa nopean reagoimisen ja palveluiden yksilöllisen räätälöimisen asiakkaiden tarpeisiin

Moniammatillisuus

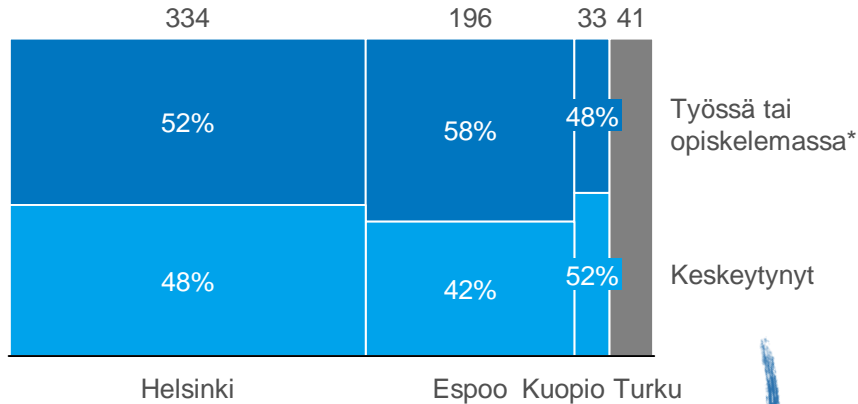
- Moniammatillinen tiimi mahdollistaa moninaisten ongelmien käsittelyn ja paljonkin tukea tarvitsevien auttamisen

Onnistunut rekrytointi

- Ryhmän vetäjien persoonallisuus ja osaaminen tukee nuorten sitoutumista ja motivoitumista osallistumaan toimintaan

Vamos tavoittaa toiminta-alueillaan vuosittain noin 1 000 nuorta

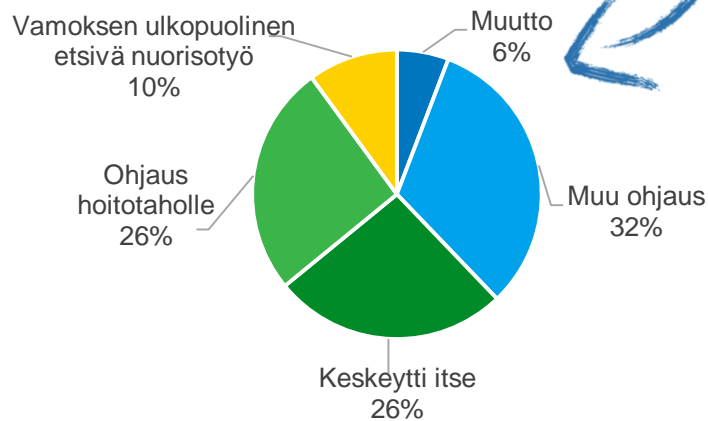
Vamoksessa 2015 päättäneet lopputuloksen mukaan, henkilöä

Vamoksen maantieteellinen kattavuus on laajentunut huomattavasti viime vuosina

- Vamos on aloitettu Helsingissä vuonna 2008 ja toiminta on laajentunut viime vuosina myös muihin kaupunkeihin
 - 2013 Espoo
 - 2015 Kuopio & Turku
 - 2016 Lahti
- Vamoksen piirissä ainakin osan vuotta 2015 oli noin 1 000 nuorta, mutta samana vuonna aloittaneiden Kuopion ja Turun toimintojen sekä 2016 aloitettujen Lahden toimintojen johdosta määrä kasvaa vuonna 2016

Syyt jaksojen keskeytymiseen

*Mukaan laskettu: Työssä, koulutuksessa, työkokeilussa, kuntouttavassa työtoiminnassa

Vamos-jakson kustannukset kunnille ovat noin 2000€ nuorta kohden, mutta kokonaiskustannukset ovat huomattavasti korkeammat

Vamos-toiminnan tilastoja ja kustannuksia

	Helsinki	Espoo	Kuopio	Turku	Yhteensä	
Vamos-päiviä yhteensä	73 502	33 410	12 481	10 931	130 324	
Jakson kesto keskimäärin	195	263	n/a	n/a	229	
Kunnan kustannukset	€ / Yhteensä	436 222	523 600	165 700	206 000	1 331 522
	€ / päivä	5,93	15,67	13,28	18,85	10,22
	€ / jakso	1 158	4 127	3 043	4 320	2 342
Kokonais-kustannukset	€ / Yhteensä	1 325 208	617 685	361 247	436 782	2 740 922
	€ / päivä	18,03	18,49	28,94	39,96	21,03
	€ / jakso	3 517	4 869	6 634	9 159	4 821

- Kuopion ja Turun jaksojen kestot eivät ole vertailukelpoisia, koska toiminta vasta alkoi 2015. Jaksojen hinnan laskennassa käytetty Helsingin ja Espoon jaksojen keskiarvoa
- Kokonaiskustannuksiin laskettu alueellisesti kohdistetut rahalliset panostukset eri sidosryhmiltä sekä katto-organisaation rahoitus muiden panostusten suhteessa vyörytettynä (HDL + RAY)

Yleistä kustannuslaskennasta

- Vamos-toiminnan kustannuksia voidaan tarkastella useista eri näkökulmista, esim.
 - Kunnalle aiheutuvat kustannukset
 - Alueille suoraan kohdistettavissa olevat kustannukset
 - Jakso- tai päiväkohtaiset kustannukset per asiakas
 - VAMOS-toiminnan kokonaiskustannukset
- Kustannuksia nuorta kohden ilmoitettaessa on syytä yksiselitteisesti määritellä, mihin kohdistuvista kustannuksista on kyse ja mitä oletuksia laskennassa on käytetty ja viestiä luvuista yhdenmukaisesti

Kustannuksia on selkeintä laskea ja ilmoittaa toimintajaksoa kohden

- Kustannusvaikuttavuuden arviointi edellyttää yksittäisen palvelun tai jakson (ns. panos) avulla aikaan saatujen vaikutusten vertailua vastaavien palveluiden tai jaksoiden kustannuksiin esim. kuntien välillä
- Eri alueiden kustannustasoa vertailtaessa on tärkeää ymmärtää, kuinka palvelujaksojen pituudet ja sisällöt vaikuttavat yksittäisen palvelujakson kustannuksiin
- Yleisimmin sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalveluissa käytetään alle 1-2 vuoden palvelujaksoista jaksokohtaista kustannuslaskentaa

Tehdäänkö Vamoksessa oikeita asioita, tehokkaasti ja miten tätä arvioidaan?

Suhteessa kohderyhmän ja palvelujärjestelmän tarpeisiin Vamoksen toiminnassa on keskitytty pääosin oikeisiin asioihin, mutta yksittäisten toimenpiteiden vaikuttavuutta tulisi seurata ja arvioida nykyistä tarkemmin parhaiden ja vaikuttavimpien toimenpiteiden tunnistamiseksi.

Toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan nykyisin pääosin nuoren statuksen perusteella VAMOS-toiminnan päättymishetkellä. Todennettujen vaikutusten arviointi edellyttää toiminnan seurannan systematisointia ja asiakaskohtaisten tavoitteiden konkretisointia sekä myös toiminnan päättymisen jälkeen tehtävää jatkoseurantaa.

Agenda

- 1 Yhteenveto
- 2 Tavoitteiden relevanssi
- 3 Toiminnan organisointi
- 4 Vaikuttavuuden mittaaminen**
- 5 Jatkokehityskohteet

Liitteet

Vamoksen vaikuttavuuden arviointi edellyttää toiminnan systemaattisempaa dokumentointia ja asiakkaiden näkökulmasta yksilöllisten vaikutusten arviointia

Yhteenveto

Vaikuttavuuden mittaaminen edellyttää tietoa useasta näkökulmasta

- Vamos-toiminnan vaikuttavuuden mittaaminen edellyttää tietoa useasta eri näkökulmasta: toiminnan sisältö, toiminnan aikaiset ja päättymishetken tulokset sekä loppuvaikutus ja sen pysyvyys
- Viime aikoina Vamoksessa on menty hyvin eteenpäin palveluiden sisältöä ja jatkopolkuja koskevien tietojen keräämiseksi

Vamoksen vaikutuksia tulisi seurata ja arvioida sisäisesti asiakas-segmenteittäin

- Vamoksen asiakkaiden erilaisista tarpeista sekä alueittain ja asiakkain vaihtelevasta palvelukokonaisuudesta johtuen Vamoksen nykyinen kaikki asiakkaat sisältävä yleinen vaikuttavuusarviointi ei anna realistista kuvaa tavoitteisiin pääsemisestä
- Vamoksen vaikuttavuutta tulisi tarkastella tarkempien segmenttikohtaisten tavoitteiden kautta määriteltujen yksittäisten asiakkaiden tavoitteiden toteutumisen perusteella
- Keskeinen osa asiakkaiden yksilöllisten tavoitteiden toteutumisen arviointia on toimintakyvyn kehittymisen seuranta, jota on tärkeää kehittää kaikkien Vamos-asiakkaiden osalta

Yhteiskunnallisten vaikutusten tai kustannus-vaikuttavuuden arviointi ei kuitenkaan vielä toteudu luotettavasti

- Vamoksen käyttämän Sofie-vaikuttavuusarvioinnin tuloksista ei voida luotettavasti päätellä, kuinka suuri osuus asiakkaiden opintoihin ja työelämään etenemisestä on Vamos-palveluiden vaikutusta – myöskään vaikutusten pysyvyydestä ei ole tietoa
- Sofie-arvioinnissa ei huomioida, että kaikkien asiakkaiden osalta Vamos-palveluiden ensisijaisena tavoitteena ei ole opintoihin tai työelämään eteneminen
- Vamoksen kustannusvaikuttavuuden arviointi sen sijaan edellyttää eri palveluiden jatkopolutusten arviointia ja vertailua suhteessa toisiinsa sekä suhteessa muihin vastaaviin palveluihin

Viestinnässä ja markkinoinnissa syytä keskittyä todennettuihin vaikutuksiin

- Vaikuttavuuden arvioinnin kehittämiseksi ja mahdollistamiseksi tulee kehittää toiminnan systemaattisempaa tiedon dokumentointia sekä asiakkaiden näkökulmasta toteutettua yksilöllisten vaikutusten arviointia
- Kustannusvaikuttavuuden arvioinnissa voidaan hyödyntää eri palveluiden osalta aikaan saatuja vaikutuksia ja tuloksia

Vaikuttavuutta voidaan mitata tarkastelemalla a) mitä tehdään, b) mitä saadaan aikaiseksi ja c) vaikutuksen pysyvyyttä

A) Vaikuttavuutta edistävä toiminta

- Vaikuttavuutta edistävät toimet, kuten
 - Riskiryhmässä olevien nuorten tunnistaminen
 - Toiminnassa mukana olevien nuorten määrä
 - Eri palveluiden asiakasmäärät jaksojen aikana
 - Toiminnan kesken jättävien nuorten määrä

B) Toiminnan tulokset

- Vaikuttavuuteen välillisesti vaikuttavissa mittareissa nähtävissä oleva muutos, kuten
 - Status Vamos-toiminnan päättyessä
 - Työ- ja toimintakyvyn parantuminen
 - Määritettyjen tavoitteiden saavuttaminen
 - Sosiaalisten taitojen kehittyminen
 - Sosiaali- ja terveystalouden tarpeen väheneminen

C) Loppuvaikuttavuus

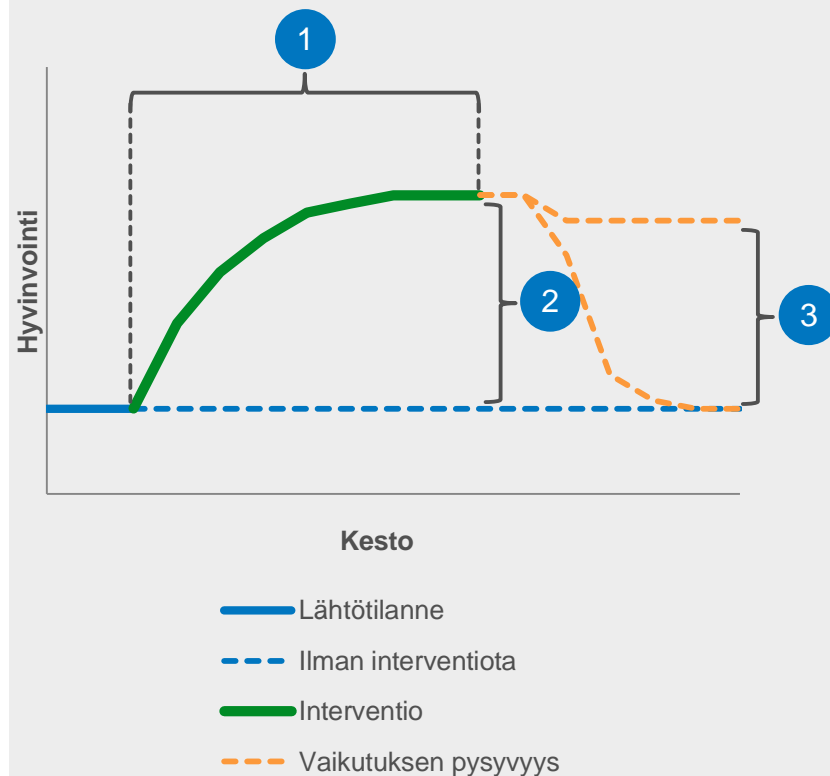
- Asiakkaalle syntyvä pysyvä vaikutus, kuten
 - Opintojen loppuun suorittaminen
 - Työpaikan saaminen ja säilyttäminen
 - Nuoren osallisuus yhteiskunnassa ja veronmaksukyky

Mittaa hyvin hyötyä asiakkaalle

Helppo mitata ja vähän satunnaisuutta

Ns. Vamos-interventiota on teoriassa mahdollista tarkastella kaikista kolmesta näkökulmasta

Vaikuttavuuden mittaamisen vaihtoehtoja: Asiakkaan hyvinvointi ennen interventiota, sen aikana ja sen jälkeen

1 Mitä Vamoksessa tehdään?

- Tällä hetkellä Vamoksessa kartoitetaan asiakastasolla, mitä palveluita asiakkaat käyttävät

2 Eroaako tilanne Vamoksen päätyttyä lähtötilanteesta?

- Statuksen sekä työ- ja toimintakyvyn systemaattinen kartoitus Vamoksen alkaessa ja päättyessä sekä tulosten peilaaminen Vamoksessa tehtyihin toimenpiteisiin → Mikä toimii, mikä on vaikuttavaa?
- VAMOS-toiminnan vaikutuksia muuhun palvelunkäyttöön voisi selvittää vähintään yhden alueen pitkittäistutkimuksena

3 Kuinka pysyviä VAMOS-toiminnan vaikutukset ovat?

- Vaikutusten pysyvyyttä olisi tärkeää seurata vähintäänkin yksittäistutkimuksena, sillä tehdyssä vaikuttavuusanalyysissä vaikutusten pysyvyys perustuu voimakkaasti oletuksiin
- Haastattelujen/kyselyjen vääristymien takia rekisteripohjainen tutkimus on paras keino selvityksen tekemiseen
- Pitkän aikavälin vaikutuksissa tulisi huomioida myös syrjäytymisen periytyvyys: Syrjäytyneiden isistä noin puolella on vain perusasteen koulutuskinto ja äideistä 85 %:lla vain perusasteen tai keskiasteen koulutus (Myrskylä 2012)
 - Onko VAMOS toimiva ratkaisu periytyvän syrjäytymisen ehkäisyyn?

Seurannan ja arvioinnin kehityskohteita ovat toimintakyvyn ja tulosten pysyvyyden arvioinnin kehittäminen

Ehdotus Vamos-toiminnan vaikuttavuuden seurantamallista

Alkuarviointi ja tavoitteiden asettaminen

Toiminnan aikainen arviointi

Loppuarviointi

Jatko-seuranta

Sisäinen seuranta aja arviointi

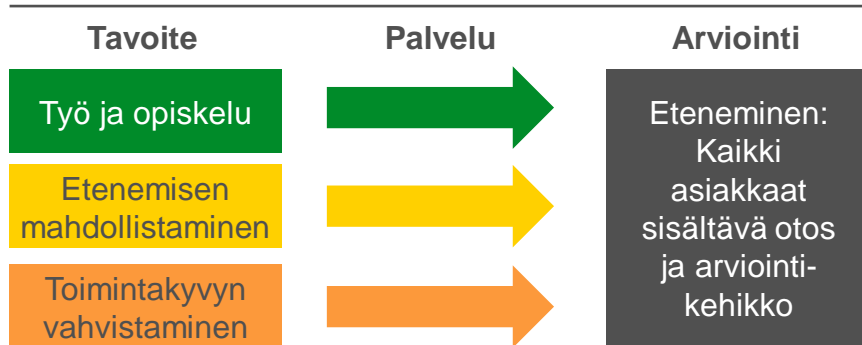
- Taustoihin ja perustietoihin tutustuminen ja dokumentointi
 - Koulutus, työkokemus, osaaminen
 - Fyysiset ja henkiset sairaudet
 - Muiden palveluiden tarve
 - Työttömyysjakson kesto
 - Arvioidaan työ- ja toimintakykyä sekä asetetaan yksilöllisiä tavoitteita, joihin lähdetään erityisesti pureutumaan
 - esim. sosiaaliset ongelmat, yksinäisyys, turvattomuus, oman arvon tuntemus
 - Työkaluna tulostähti
 - Asiakkaan yksilöllisten tavoitteiden perusteella asiakas segmentoidaan vaikuttavuusarviointia varten työ- ja toimintakyvyn tavoitearvion mukaisesti
- Asiakkaan saaman palvelun seuranta ja tilastointi
 - Vamoksessa jo kohtuullisella tasolla erityisesti 2015 jälkeen tehtyjen tarkennusten osalta
 - Yksittäisiin asiakkaisiin kohdistunutta toimintaa ja toiminnan kustannuksia voisi eritellä yhäkin nykyistä tarkemmin
 - Toiminnan aikainen arviointi
 - Tavoitteiden toteutumisen ja toimintakyvyn seuranta tarvittaessa myös kesken Vamos-jakson (tulostähti)
- Jaksonsa päättävien asiakkaiden **lopputilanteen** kartoitus
 - Asiakkaiden yksilöllisten tavoitteiden toteutuminen
 - Toimintakyvyn kehityksen seuranta (Tulostähti)
 - Asiakaspalautteen kerääminen ja analysointi
 - Segmenttikohtaisten yleisten tavoitteiden toteutuminen
 - Jatkopolutuksen tilastointi
 - Palautteen kerääminen relevanteilta verkostoilta, kuten Helsingin TYP
 - Jakson päättäneiden **asiakkaiden tilanteen seuranta 6kk etenemisen jälkeen**
 - Pysykö asiakas suunnitellulla / valitsemallaan polulla

- Sisäisen seurannan ja arvioinnin lisäksi on mahdollista hyödyntää **ulkoista arviointia** valikoitujen näkökulmien osalta
 - Sosiaali- ja terveystalouden käyttö ja kustannukset ennen Vamos-palveluita, Vamoksen aikana ja Vamoksen jälkeen
 - Vaikutukset asiakkaiden verokertymä- ja tukitietojen kehitykseen Vamos-jakson päättymisen jälkeen

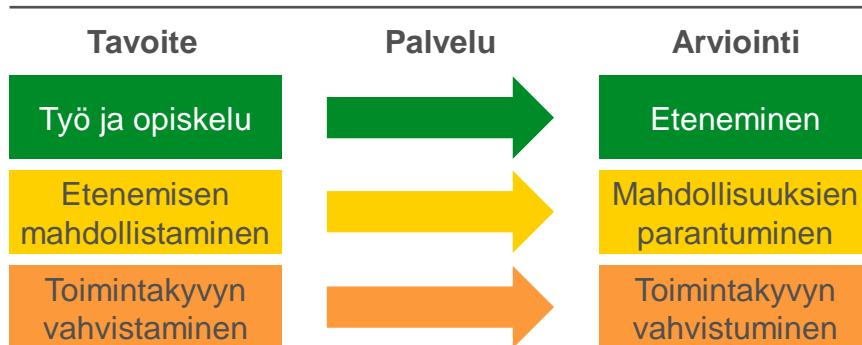
Loppuvaikuttavuuden arviointia varten asiakkaat tulee segmentoida yksilölliset lähtökohdat huomioivien tavoitteiden mukaisesti

Vaikuttavuuden arviointi heterogeenisellä asiakaskunnalla ja erilaisilla palvelukokonaisuuksilla

Nykytilanne

Segmentoitu vaikuttavuuden tarkastelu

Nykyisellä kaikki asiakkaat sisältävällä arviointikehikolla ei saada kuvaa todellisesta loppuvaikuttavuudesta

- Mikäli loppuvaikuttavuutta mitataan työhön ja opiskeluun etenemisellä ja otoksessa ovat mukana myös asiakkaat, joiden tavoite ei Vamos-jakson aikana ole vielä edetä töihin ja opiskeluun, arvioitu vaikuttavuus heikkenee
- Asiakkaiden, joiden realistisena tavoitteena ei vielä ole työ ja opiskelu, palveluiden vaikuttavuutta ei tosiasiaassa arvioida lainkaan, jos tarkastellaan vain etenemisiä

Vamoksen sisäisessä vaikuttavuusarvioinnissa tulee huomioida asiakkaiden yksilölliset tavoitteet sekä heihin kohdistuneet panokset, tuotokset ja vaikutukset

- Vamoksella on kehitetyn palvelun tilastoinnin ja tulostähden myötä hyvät valmiudet tarkastella palvelun vaikuttavuutta segmenteittäin
- Loppuvaikuttavuuden lisäksi toimintakyvyn paranemista voidaan ja on syytä arvioida myös kaikkien asiakkaiden otoksena
- Toiminnan kustannusvaikuttavuutta tulisi tarkastella eri palveluiden jatkopolutusten osalta suhteessa toisiinsa ja suhteessa muihin vastaaviin palveluihin

Vamos-toiminnassa tulisi seurata sekä asiakassegmenttien yhteisiä tavoitteita että yksilöllisiä tavoitteita

Ehdotus vaikuttavuusmittaristosta

Ehdotus toiminnan aikana seurattavista tavoitteista ja mittareista

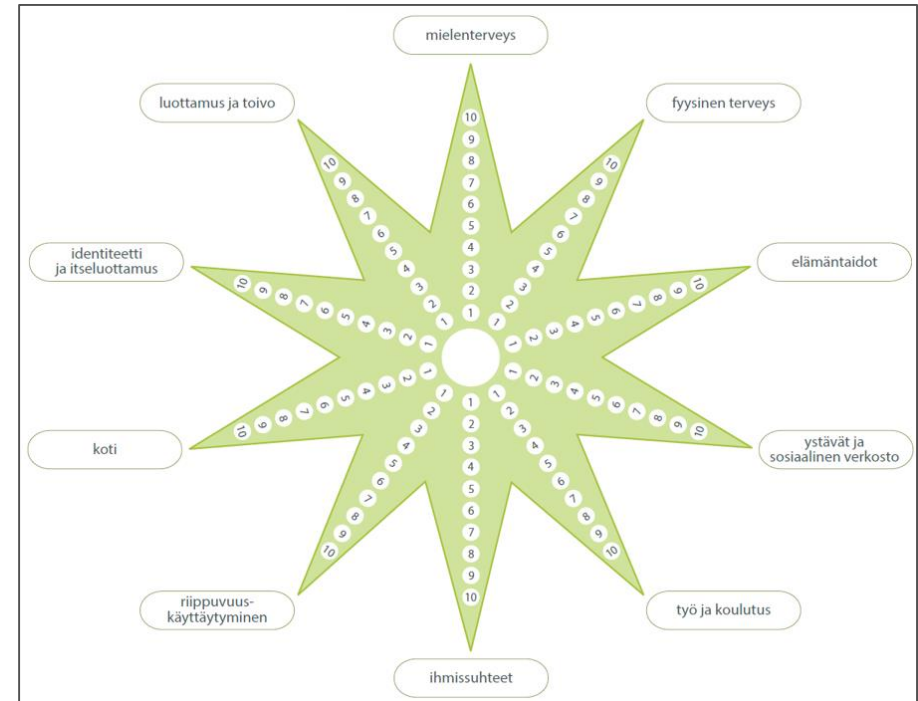
	Tavoite	Mittari	Seurantatapa	Aikataulu
Loppuvaikuttavuus	Kiinnittyminen työhön	Työpaikka	Excel-tilasto, haastattelu/ yhteydenotto	Jakson päättyessä ja 6 kk etenemisen jälkeen
	Kiinnittyminen koulutukseen	Opiskelupaikka	Excel-tilasto, haastattelu/ yhteydenotto	Jakson päättyessä ja 6 kk etenemisen jälkeen
	Eteneminen kohti työtä tai koulutusta	Kuntouttava työtoiminta, työkokeilu ym.	Excel-tilasto, haastattelu	Jakson päättyessä ja 6 kk etenemisen jälkeen
Välillisesti loppuvaikuttavuuteen vaikuttavat tavoitteet: voimavarat ja toimijuus	Vahvistaa elämän eri osa-alueita: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mielenterveys ▪ Fyysinen terveys ▪ Elämäntaidot ▪ Ystävät ja sosiaalinen verkosto ▪ Ihmissuhteet ▪ Riippuvuuskäyttäytymisen ▪ Koti ▪ Identiteetti ja itseluottamus ▪ Luottamus ja toivo 	Subjekttiivisen arvion (1-10) muutos jakson aikana <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tulosten vertailukelpoisuuden varmistamiseksi suositellaan mahdollisimman selkeän ohjeistuksen laatimista skaalan käyttöön sekä yhteisiä info- ja koulutustilaisuuksia 	Tulostahti	Jakson alussa, aikana ja päättyessä

Asiakaskohtaiset tulokset yhdistämällä voidaan seurata koko toiminnan kehitystä ja myös vertailla keskenään eri kaupunkeja. Tämä tukee koko toiminnan laadun ja vaikuttavuuden kehittämistä ja vaikuttavimpien toimenpiteiden tunnistamista ja levittämistä.

Tulostähti soveltuu käytettäväksi sekä yksilöllisten että segmenttikohtaisten toimintakykytavoitteiden seuraamiseen

Tulostähden käyttö yksilöllisten ja segmenttikohtaisten toimintakykytavoitteiden asettamisessa ja seurannassa

- Tulostähti tukee sekä alku-, väli- ja loppuarviointi että asiakaskohtaisten tavoitteiden asettamista ja seuranta
- Tulostähden käyttö yhteistyössä työntekijän ja asiakkaan kanssa osallistaa asiakasta omien heikkouksien ja vahvuuksien tunnistamiseen sekä VAMOS palveluiden ja toiminnan suunnitteluun
 - Sitouttaa asiakasta palveluun ja lisää ymmärrystä toiminnasta
 - Työntekijän ammattitaito avainasemassa tavoitteiden asettamisessa asiakkaan omien näkemysten, toiveiden ja tarpeiden pohjalta
- Tulosten vertailukelpoisuuden ja tilastoinnin kannalta on tärkeää, että työntekijät koulutetaan käyttämään tulostähteä mahdollisimman yhdenmukaisesti läpi Vamos-organisaation
- Tilastoimalla tulostähden tulokset systemaattisesti saadaan luotua myös tarkempaa kuvaa Vamoksen asiakkaiden tarpeista ja Vamoksen asiakassegmenteistä sekä aikaan saaduista muutoksista mittarissa
- Tulostähden numeeriset arvot on syytä tallentaa rakenteisesti asiakastietojärjestelmiin, jotta niitä voidaan analysoida yhdessä muiden asiakastietojen kanssa aiempaa vaikuttavampien palveluiden kehittämiseksi

Laajentuvan asiakaskohtaisen tilastoinnin täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää sähköistä asiakastietojärjestelmää

Yleiskuvaus toiminnan tilastoinnista ja seurannasta

- Vamoksen asiakkaista tilastoidaan toiminta-alueittain yhteystietojen ja muiden perustietojen lisäksi varsin kattavasti tietoja koko toiminnan ajalta
 - Jakson aika: aloitus- ja lopetuspäivämäärä
 - Lähtötilanteen kartoitus: Asuminen, koulutus, työmarkkinastatus, toimeentulon lähde, palveluihin ohjannut tahon
 - Jatkopolutus
 - Toiminta-ajat eri palvelumuodoissa: esim. etsivä nuorisotyö, ryhmät, kuntouttava työtoiminta, urapalvelut
 - 2015 jälkeen kontaktit/suoritteet eri palveluissa
- Vamoksen päättävillä nuorilla lähetetään kysely Vamoksen päättyessä (vastausprosentti noin 30 %)

Kehityskohteita tilastointiin ja seurantaan

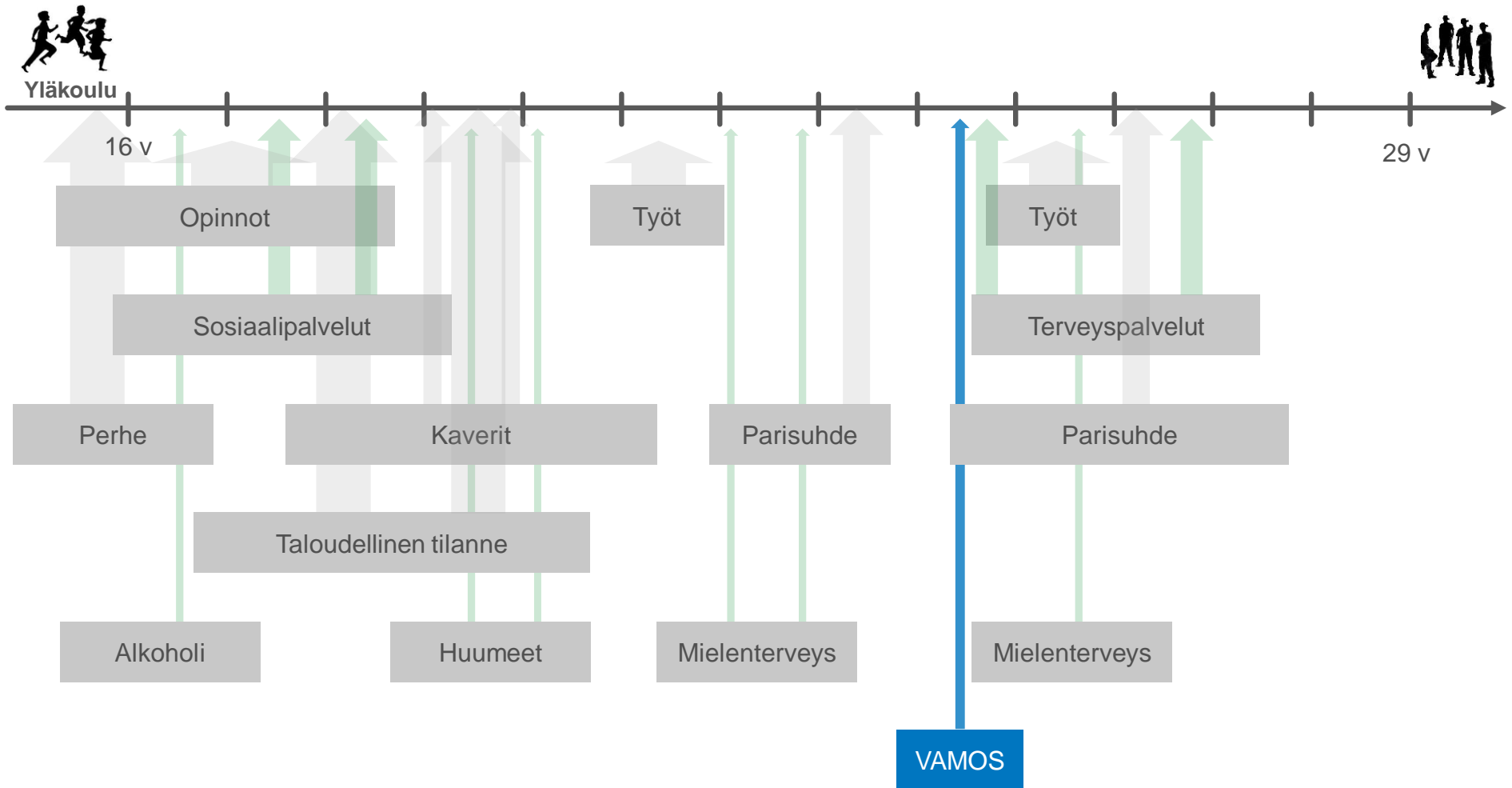
- Asiakaan toimintakykyä on syytä arvioida asiakkaan aloittaessa ja lopettaessa palveluissa (sekä palvelun aikana) esim. tulostähden avulla ennemmin kuin vain jakson jälkeen muutosta kysymällä
 - Kuitenkin myös asiakaspalautteiden vastausprosentin nostoa suositellaan 30 prosentista vähintään 70-80 prosenttiin
- Vamos-jakson loppumisen syy ja lopettamishetken tilanne tulisi dokumentoida kattavammin analysoinnin mahdollistamiseksi
 - Vamoksen jälkeen opintoihin / töihin kiinnittyneet: yksiselitteisesti kirjattu oppilaitos ja tavoiteltu tutkinto tai työnantaja
 - Vamoksen kesken lopettaneet: Nuoren itsensä / omatyöntekijän arviot lopettamisen syistä

Hallittu asiakaskohtaisen tilastoinnin lisääminen edellyttää sähköistä asiakastietojärjestelmää

- Tulostähden tulokset, asiakaskohtaiset tavoitteet, mahdollinen asiakaspolkujen jatkoseuranta ja asiakkaiden loppupalautteet suositellaan tallennettavaksi samaan asiakastietojärjestelmään muun kerättävän tiedon kanssa. Excelin kantokyky ja käytettävyys ovat rajallisia. Excelin käyttöön myös liittyy erilaisia tietoturvaan liittyviä riskejä.
- Tavoitteena on (joko excelissä tai sähköisessä järjestelmässä toimiva) asiakastietojen kokonaisuus, josta erilaisten toimintaa tukevien analyysien tekeminen olisi mahdollisimman helppoa ja suoraviivaista
- Sote-uudistuksen jälkeisessä toimintakentässä palveluntuottajille saattaa pidemmällä aikavälillä tulla erilaisia rekisterinpitovelvollisuuksia, jotka edellyttävät erillistä asiakastietojärjestelmää.

Vamoksen asiakkaiden elämään vaikuttaa moni tekijä, mikä tekee vaikuttavuuden arvioinnista haastavaa

Haastavaa on kyetä erottamaan Vamoksen nimenomaiset vaikutukset muista tekijöistä

Sofie-arvioinnin ei nähdä tuovan tarvittavaa lisäarvoa yhteiskunnallisten vaikutusten arviointiin

Palveluiden vaikuttavuuden arvioinnin tavoitteena on tunnistaa vaikuttavimmat palvelut

- Eri palveluiden ja palveluntuottajien vaikuttavuuden arviointi on tärkeä osa koko sote-palvelujärjestelmän tehostamisesta
- Vaikuttavuuden arvioinnin tavoitteena on löytää kaikkein vaikuttavimmat palvelut ja palveluntuottajat, jotta rahoitusta voidaan kohdentaa mahdollisimman hyvin oikeisiin asioihin

Sofie-arviointi ei vastaa suoraan Vamoksen tavoitteita ja sen tulokset perustuvat merkittävässä määrin oletuksiin

- Sofie-menetelmällä on arvioitu Vamoksen asiakkaiden opintoihin ja työelämään etenemisen vaikutuksia julkisiin tukiin sekä kansantuloon
- Kaikkien asiakkaiden osalta Vamoksen ensisijaisena tavoitteena ei kuitenkaan ole eteneminen opintoihin ja työelämään, jolloin Sofie-arviointi ei lähtökohtaisesti anna oikeaa kuvaa Vamoksessa tavoitelluista vaikutuksista
- Ympäristötekijöiden vaikutuksia sekä vaikutuksen pysyvyyttä ei ole pystytty arvioimaan faktapohjaisesti, vaan arviot perustuvat vahvoihin oletuksiin

Oletuksiin perustuvat arviot kustannus-vaikuttavuudesta eivät tuo tarvittavaa lisäarvoa

- Sofie-arvioinnin ei siten nähdä tarjoavan vastauksia palvelun asiakkaiden tai tilaajien käyttöön eri palveluiden asiakkaalle tuottamien vaikutuksien tai kustannusvaikuttavuuden arvioimiseksi
- Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioimiseksi tarvitaan ensin näyttöä Vamoksen aikaan saamista tuloksista ja suorista vaikutuksista, jotta oletuksia mm. kansantuloon kohdistuviin vaikutuksiin on mahdollista tehdä

Yhteiskunnallisten vaikutusten ja kustannusvaikuttavuuden arvioinnin tulee perustua dataperusteisiin faktoihin

Yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi

- Sofie-arvioinnissa Vamos-palveluiden taloudellisia vaikutuksia on jouduttu tarkastelemaan tekemällä vahvoja oletuksia tuloksista, vaikutusten pysyvyydestä ja tilanteesta ilman Vamos-palveluita
- Esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen ja tilaajakuntien tietokantoja hyödyntämällä Vamos-asiakkaiden tukien ja tulojen kehityksen tarkastelu olisi mahdollista suorittaa datapohjaisesti hyödyntäen myös vastaavan demografian ja työttömyystilanteen omaavaa kontrolliryhmää

Muiden sote-palveluiden käytön arviointi

- Toisena merkittävänä yhteiskunnallisiin kustannuksiin ja kustannusvaikuttavuuteen liittyvänä tekijänä ovat Vamos-asiakkaiden muiden sote- palveluiden käyttö ja palveluiden käytön kustannukset
- Vamos-palveluiden kokonaisvastuullisen roolin voidaan olettaa ohjaavan asiakkaita tarpeiden mukaisimpiin ja siten vaikuttavimpiin sote-palveluihin, jolloin niiden ennaltaehäisevä vaikutus voi näkyä säästönä esimerkiksi mielenterveyspalveluissa, mikäli Vamos- toiminnalla voidaan analyysin perustella todeta hillitsevä ja/tai ennaltaehkäisevä vaikutus muiden sote- palveluiden tarpeeseen

Ulkopuoliset arvioinnit onnistuvat esimerkiksi palveluiden tilaajan kanssa tehtävänä yhteisenä selvitys- tai tutkimushankkeena

- Datan saanti helpottuu, kun tiedot voidaan poimia kunnallisista rekistereistä
- Kontrolliryhmänä voidaan käyttää kunnan niitä henkilöitä, jotka eivät ole osallistuneet Vamokseen
- Yhteistyötä selvitysten- tai tutkimushankkeiden toteuttamiseksi voidaan siten tehdä paitsi tilaajakunnan myös muiden vastaavien samoilla paikkakunnilla toimivien hankkeiden, kuten Icehearts, kanssa.

Agenda

- 1 Yhteenveto
- 2 Tavoitteiden relevanssi
- 3 Toiminnan organisointi
- 4 Vaikuttavuuden mittaaminen
- 5 Jatkokehityskohteet**

Liitteet

Yhteenveto tunnistetuista konkreettisista jatkokehityskohteista vaikuttavuuden parantamiseksi ja seuraamiseksi

Toimenpide	Tarkempi kuvaus	Toteutus
Etenevien asiakkaiden jatkoseurannan kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> Opintoihin, työelämään tai niitä kohti siirtyvien asiakkaiden statuksen jatkoseuranta esim. 6kk Vamoksen päättymisen jälkeen Systemaattisen prosessin juurruttaminen organisaatioon 	<ul style="list-style-type: none"> Välittömästi
Loppu-/palautekyselyn kattavuuden parantaminen	<ul style="list-style-type: none"> Suunnitelman mukaisesti Vamoksessa lopettavien osalta kyselyn kattavuuden nostaminen lähelle 100 % ti vähintään 70-80% nykyisestä 30% Eryityisesti Vamoksessa keskeyttävien kattavuuden parantaminen objektiivisen ja todellisen palautteen keräämiseksi 	<ul style="list-style-type: none"> Välittömästi
Toiminnan kustannuksia ja vaikutuksia kuvaavan materiaalin kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> Esityksen rakentaminen faktapohjaisten lukujen varaan Esityksen lukujen logiikan yksinkertaistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Välittömästi
Segmentoidun arviointikehikon rakentaminen	<ul style="list-style-type: none"> Asiakkaiden segmentointi erilaiset tavoitteet huomioiviin segmentteihin vaikuttavuusarviointia varten Segmentointi hallinnon tasolla → Asiakasrajapinta säilytettävä diagnoosi- ja luokitteluvapaana 	<ul style="list-style-type: none"> Välittömästi
Tulostähden systemaattinen käyttöönotto	<ul style="list-style-type: none"> Tulostähden käyttöönotto toimintakyvyn mittarina Sisäisen ohjeistuksen luominen ja työntekijöiden koulutus vertailukelpoisten tulosten varmistamiseksi 	<ul style="list-style-type: none"> Välittömästi
Ulkoisen datapohjaisen arvioinnin teettäminen	<ul style="list-style-type: none"> Laajennettuun tiedonkeruuseen perustuvat vaikuttavuusanalyysit yhdessä Tilaajan tai muiden hankkeiden kanssa Todellisiin vero- ja tukikertymiin perustuvat analyysit Muun palvelujärjestelmän käytön analysointi 	<ul style="list-style-type: none"> 2017 aikana
Kustannuslaskennan kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> Eri suoritteiden yksikkökustannusten laskeminen Yksittäisten asiakasjaksojen kokonaiskustannusten laskeminen 	<ul style="list-style-type: none"> 2017 aikana
Asiakastietojärjestelmän käyttöönotto	<ul style="list-style-type: none"> Asiakastiedon koostaminen mahdollisuuksien mukaan yhteen järjestelmään Asiakkaan lähtötiedot, palvelun erittely, toimintakykytiedot, jatkopolutus, jatkoseuranta 	<ul style="list-style-type: none"> Käytössä 1-2 vuoden sisällä

Muut toiminnassa yleisesti tunnistetut jatkokehityskohteet

Haastatteluissa ja kyselyn myötä tunnistettuja kehityskohteita

Toiminnan ja palveluiden jatkuva kehittäminen

- Toiminnan ja palveluvalikoiman tulee kehittyä jatkuvasti toimintaympäristön ja asiakaskunnan tarpeiden mukaisesti
- Syrjäytyneiden vieraskielisten / maahanmuuttajataustaisten nuorten tavoittamisen kehittäminen (tähän liittyen hanke jo käynnissä Helsingissä, Turussa ja Kuopiossa)
 - Syrjäytyneistä nuorista lähes neljännes on maahanmuuttajataustaisia ja vieraskielisistä kouluttamattomista nuorista joka kolmas on syrjäytynyt
- Rahoituksen epävarmuus luo haasteen toiminnan pitkäjänteisyydelle ja henkilöstön sitouttamiselle
 - Henkilökunnan vaihtuvuuden minimointiin panostaminen
- Asiakasprofiloinnin kehittäminen:
 - Minkä taustan omaavat hyötyvät VAMOKsesta eniten ja minkäkinlaisesta toiminnasta?
 - Mitä palveluita tulisi kohdentaa niille, jotka ovat liian huonokuntoisia osallistumaan VAMOS-toimintaan?

Yhteistyön jatkuva kehittäminen tilaajakuntien kanssa

- Yhteistyön jatkuva kehittäminen kaikkien keskeisten kunnan toimialojen kanssa sitoutumisen ja juurtumisen varmistamiseksi osaksi muuta toimintaa
 - Proaktiivisuus ja viestintä
 - Uskallus nostaa epäkohtia keskusteluun ja ratkaista eteen tulevia haasteita nopeasti
 - Työnjaon selkeyttäminen ja roolitukset ja osaamisten mahdollisimman laaja hyödyntäminen → parantaa myös palveluihin ohjautumista
 - Ketterän ja innovoivan toimintamallin juurruttaminen myös kunnan toimintaan
- Tarve skaalattaville malleille myös harvemmin asutuilla alueilla: miten palveluiden saatavuus tulisi ratkaista?
- Toiminnan levittäminen nykyistä laajemmalle alueelle

Agenda

- 1 Yhteenveto
- 2 Tavoitteiden relevanssi
- 3 Toiminnan organisointi
- 4 Vaikuttavuuden mittaaminen
- 5 Jatkokehityskohteet

Liitteet

Liite 1. Työn pohjana hyödynnettyjä materiaaleja

Liite 2. Esimerkkejä vaikuttavuusmittareista

Sofie-arvioinnissa on keskitytty erityisesti nuoren toimeentulon tukemisen ja Vamos-palveluiden rahoitukseen

Näkökulma	Mitattu hyöty	Mittaustapa	kattavuus	Kommentit ja kehitysehdotukset
Nuori itse	Sosiaaliset vaikutukset	Opinto- ja työsuoritukset Vamoksen aikana		<ul style="list-style-type: none"> Mittareilla mitataan olennaisimpia asioita, joita on asiakas on tehnyt Vamoksen aikana
		Nuorelle suunnattu kysely		<ul style="list-style-type: none"> Nuorelle suunnattu kysely tehdään ns. retrospektiivisenä eli asiakas arvioi itse, oliko Vamoksella vaikutusta Vaikutuksen kysymisen sijaan/lisäksi vääristymän välttämiseksi voitaisiin kysyä tilannetta ennen ja jälkeen Vamos-toiminnan ja verrata näitä kahta saatua tulosta (hyödyntämällä numeerista ja laadullista arviota)
Muu yhteiskunta (palveluiden rahoittaja)	Rahoittajan kustannukset ja säästöt	Kuntien ja kansaneläkelaitoksen todelliset kustannukset		<ul style="list-style-type: none"> Vamos-palveluiden ja asiakkaan toimeentuloon liittyvät kustannukset on kerätty tarkastelluista palveluista erittäin hyvällä tasolla Muun palvelukäytön (TE-keskus, sote-palvelut) kustannuksia ja säästöjä ei ole tarkasteltu tai vertailtu Kustannuksia ja säästöjä on tarkasteltu vain yhden vuoden tasolla - vaikutusten pysyvyyteen on siten vaikea ottaa kantaa
	Vaikutus kansantuloon	Karkea arvio kansantulon lisäyksestä		<ul style="list-style-type: none"> Kansantulon lisäyksen laskentamalli pohjautuu vahvoihin oletuksiin, jotka eivät välttämättä täysin päde kohderyhmään Kansantulon lisäystä verrataan suoraan palveluiden rahoittajan kustannuksiin, vaikka kahden rahamääräisen erän vaikutukset eivät ole täysin toisiaan vastaavia (rahoittajan säästöt vs. asiakkaan tulot)

Suurimmat kehityskohteet Sofie-vaikuttavuusarvioinnissa liittyvät vaikutusten pysyvyyteen, muun palvelukäytön kustannuksiin ja kansantulon lisäyksen arvioon liittyviin vahvoihin oletuksiin

= Ei lainkaan kattava

= Täydellisen kattava

Miksi ja mihin systemaattista seurantatiedon keruuta tarvitaan?

Systemaattinen seurantatiedon kerääminen auttaa:

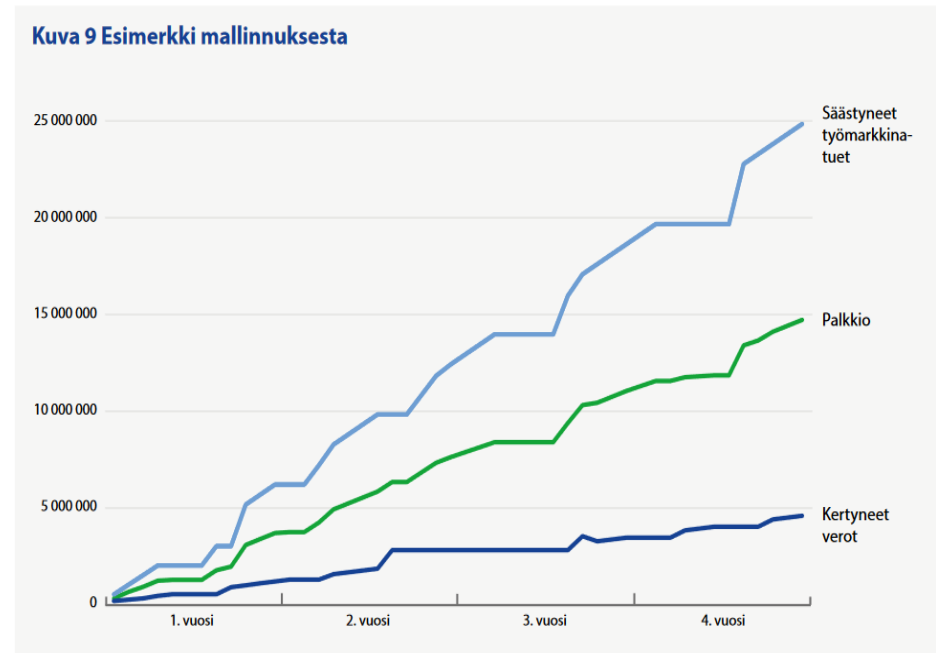
- Erilaisten **palvelumuotojen vaikuttavuuden arvioinnissa** ja **parhaiden käytäntöjen tunnistamisessa**
 - Seuraamalla sekä asiakkaiden saaman palvelun muotoa ja määrää että toisaalta tavoitteiden täyttymistä pystytään tunnistamaan tehokkaimpia toimintatapoja
- **Organisaation sisäisessä kehitystyössä** ohjaamaan ja yhdenmukaistamaan toimintaa eri kaupunkien välillä
- **Työntekijöiden oman työn ja toiminnan vaikuttavuuden arvioinnissa ja kehittämisessä, suunnitelmallisuuden parantamisessa** sekä myös mahdollisten koulutustarpeiden tunnistamisessa
- Tunnistamaan **lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä asiakkaiden tilanteessa yksilöllisesti sekä koko toiminnan tasolla tapahtuvaa kehitystä**
- **Tunnistamaan mahdollisia laatupoikkeamia tai riskitekijöitä** toiminnan kasvaessa
- **Viestimään** rahoittajille ja muille sidosryhmille saavutetuista tuloksista ja vaikutuksista
- Viime kädessä kehittämään toimintaa sellaiseen suuntaan, että **asiakkaina olevat nuoret saavat yksilöllisesti tarvitsemaansa tukea**

Systemaattisen seurantatiedon keräämisen avulla toimintaa pystytään kehittämään entistäkin vaikuttavammaksi!

Maahanmuuttajien työllistämiseen rakennettu Social Impact Bond palkitsee tuottajia kolmen vuoden vaikuttavuuden perusteella

- Työ- ja elinkeinoministeriön vetämässä maahanmuuttajien työllistämiseen tähtäävässä SIB:ssä palveluntuottajia palkitaan pääasiassa todennetun loppuvaikuttavuuden perusteella
- Loppuvaikuttavuutta mitataan asiakkaiden verokertymällä ja säästyneillä työmarkkinatuilla, joita mitataan 3 vuoden ajalta kunkin asiakkaan kohdalla
- Palveluntuottajat veloitetaan tuottamaan minimitason kotouttamispalvelut, joiden lisäksi tuotettavat palvelut palveluntuottaja saa itse päättää
- Palveluntuottajan korvauksesta maksetaan asiakasmäärän perusteella suoritepohjaisesti 1 500 € / asiakas, mikä vastaa noin 15 % normaalin kotouttamispaketin kustannuksista
- Loput noin 85 %, riippuen palvelun vaikuttavuudesta, maksetaan palveluiden päättymisen jälkeen vaikuttavuusperusteisesti
- Verokertymän tarkastelu kokonaisuutena kannustaa palveluntuottajia etsimään jokaiselle asiakkaalle omaa potentiaaliaan parhaiten vastaavan työpaikan

Esimerkki työllistämiseen tähtäävän SIB:n palveluntuottajien palkitsemisen perusteista

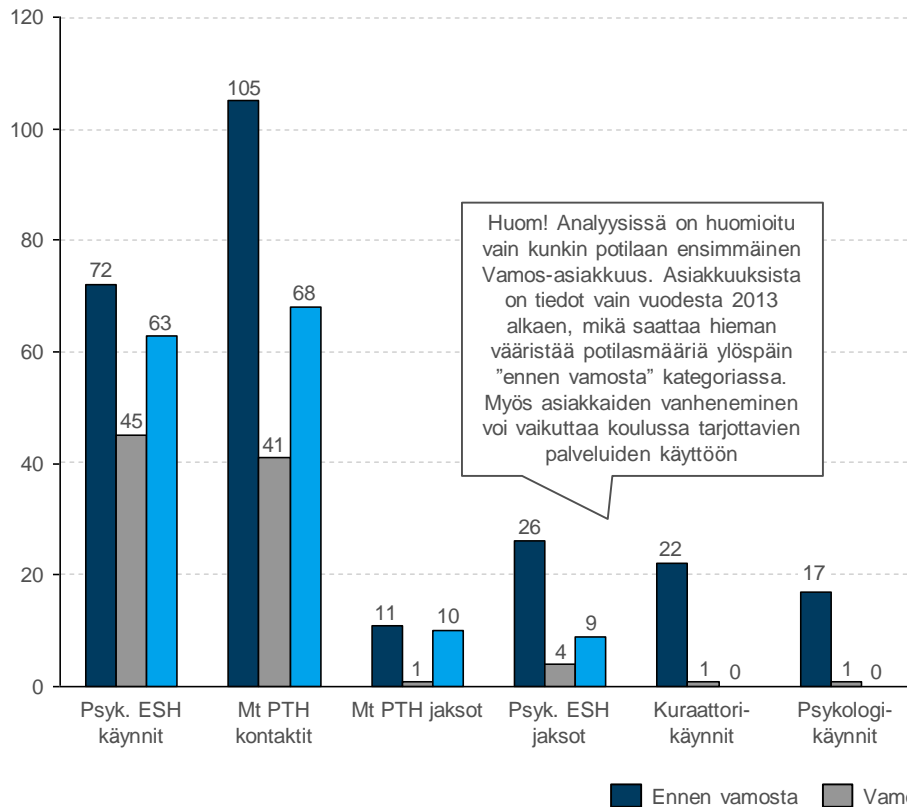

Esimerkki palvelunkäyttöanalyysistä: Vamos-toiminnalla vaikuttaisi olevan hillitsevä vaikutus mielenterveyspalveluita käyttävien määrään

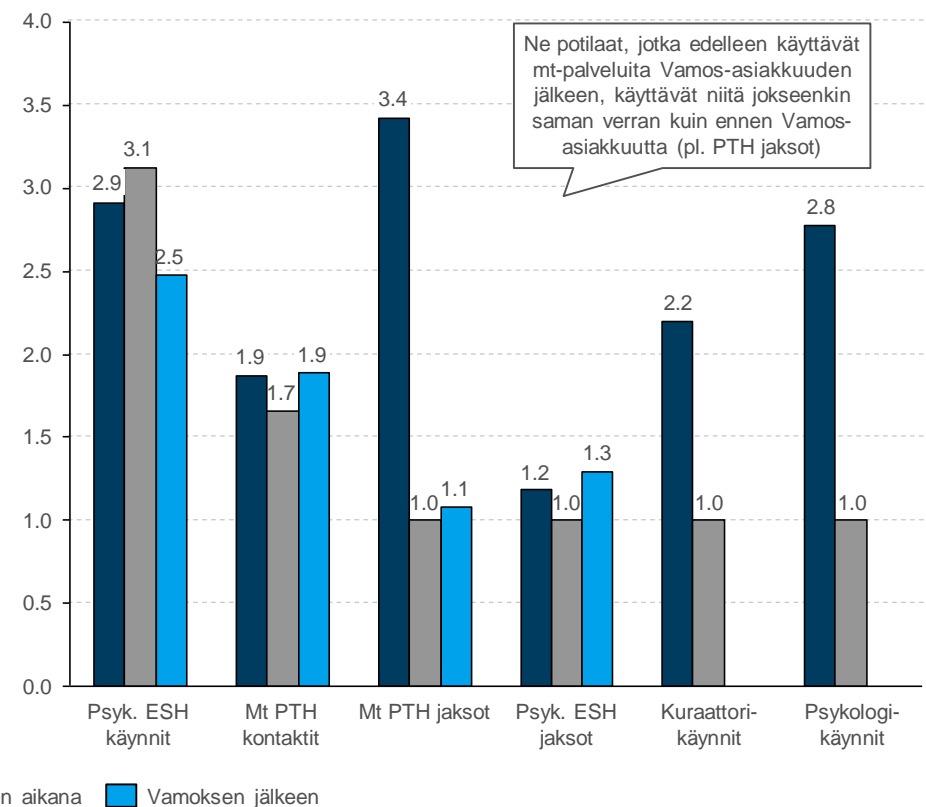
Palveluita edelleen käyttävillä kontaktimäärät jokseenkin samoja ennen ja jälkeen Vamoksen

Vamoksessa mukana olleiden muu mt-palvelunkäyttö Vamosta ennen, jälkeen ja aikana Espoossa vuosina 2012-2015

Palvelua käyttäneiden potilaiden lukumäärä

Palvelua käyttäneiden keskimääräiset kontaktit/potilas/kk

Lähde: NHG:n ja Espoon kaupungin tutkimus: "Espoon 13-22 -vuotiaiden nuorten päihde- ja mielenterveyspalvelujen hoitoketjut ja kustannukset"

Huomioitu vain kontaktit, jotka määriteltä projektin alussa päihde- ja mielenterveyspalveluiksi. Somaattisten palveluiden käyttöä ei huomioitu. Mukana vain ne potilaat, jotka olleet Vamos-asiakkaina tarkasteluajana. Huomioitu vain kunkin potilaan ensimmäinen Vamos-asiakkuus aineistossa. Hoitojaksojen osalta jakson alkamisajankohta = kontakti

Agenda

- 1 Yhteenveto
- 2 Tavoitteiden relevanssi
- 3 Toiminnan organisointi
- 4 Vaikuttavuuden mittaaminen
- 5 Jatkokehityskohteet

Liitteet

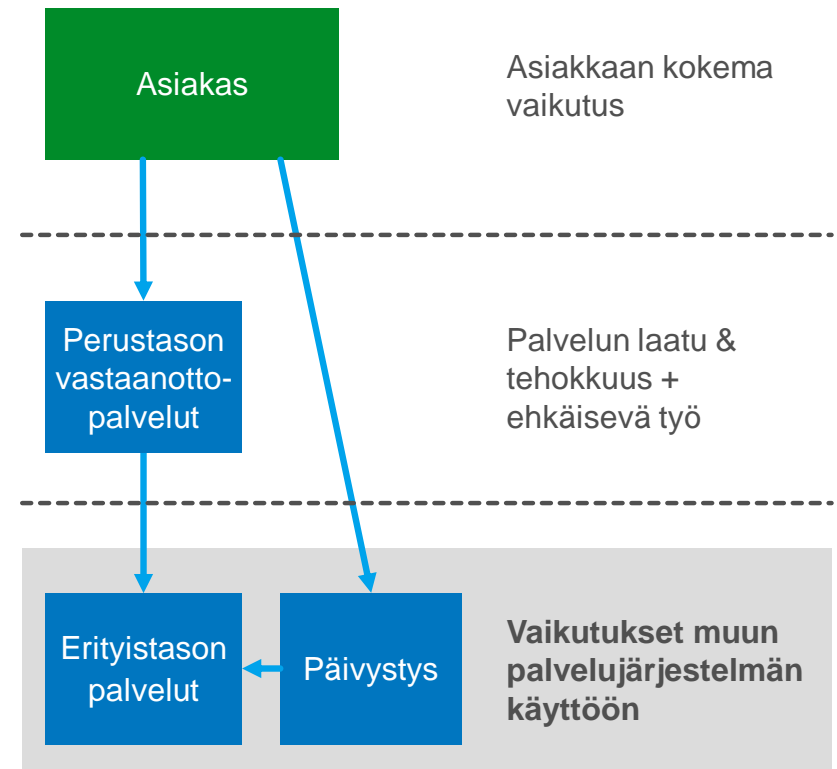
Liite 1. Työn pohjana hyödynnettyjä materiaaleja

Liite 2. Esimerkkejä vaikuttavuusmittareista

Esimerkki 1: Oulun kaupungin vastaanottopalveluiden ulkoistuksen vaikuttavuuden seurantaan kehitettiin mittaristo, joka kattaa myös erityistason palvelukäytön sekä palveluiden laadun

Toimintamalli ja vaikuttavuuden mittaamisen kuvaus

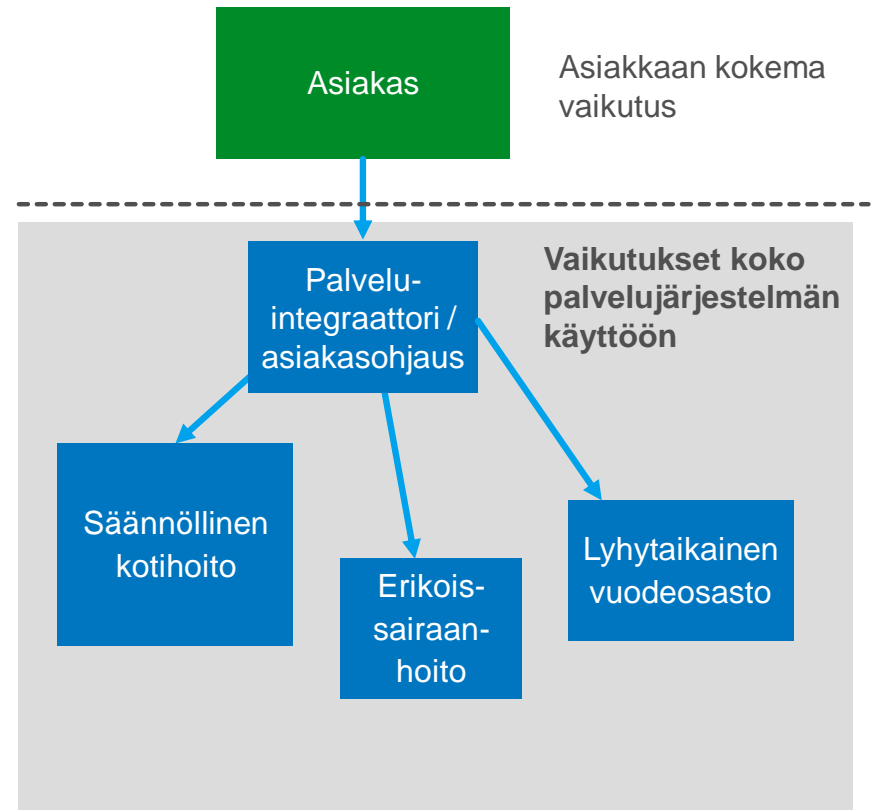
- NHG suunnitteli Oulun kaupungille perusterveydenhuollon vastaanottopalveluiden ulkoistuksen kannustinmallin kustannusten kasvun hillitsemiseksi sekä palveluiden vaikuttavuuden ja laadun parantamiseksi
 - Tavoitteena oli kannustaa tuottajia ennaltaehäisevään työhön
- **Uudenlaisen hinnoittelumallin tavoitteena oli**
 1. **Vähentää osaoptimointia** yksityisen vastaanottopalvelutoimijan ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon välillä
 2. Luoda kannustimet, jossa **hyvästä ennaltaehkäisevästä työstä palkitaan**
 3. **Hillitä sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaiskustannusten kasvua**
- **Vaikuttavuutta mitattiin ennen kaikkea seuraamalla muiden palveluiden käyttöä ja oman tuotannon kustannuksia sekä ennaltaehkäisevään työhön kohdennettuja panostuksia valittujen laatumittareiden lisäksi**
- Mallissa korostui koko järjestelmätason datan hyödyntäminen mm. määrittämällä vaikuttavuustavoitteet asiakassegmentoinnin pohjalta sekä asetettujen vaikuttavuustavoitteiden saavuttamisen arviointi määriteltyjen mittareiden avulla
- Erikoissairaanhoidon käyttö nousi ulkoistetulla alueella 2009-2011 yhteensä 3% kun muualla kaupungissa se nousi ikävakioiduna 12%
- Kustannussäästö kaupungille kokonaisuudessaan ennen palkkioita vuonna 2011 oli n. 0,7M EUR vuodessa
 - Vuonna 2013 toteutetun seuranta-analyysin perusteella kaupungille aiheutunut kustannussäästö oli yhteensä n. 1,0M EUR vuodessa

Esimerkki 2: Kotitorissa palveluintegraattorin vaikuttavuutta on myös seurattu tarkastelemalla koko palvelujärjestelmän käyttöä sekä keräämällä säännöllisesti asiakaspalautetta

Toimintamalli ja vaikuttavuuden mittaamisen kuvaus

- Kotitori-konsepti on uudenlainen tapa järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyönä
- Kotitori (=palveluintegraattori) ei itse tuota kotihoidon palveluita vaan hankkii ne tuottajaverkostoltaan
- **Tavoitteena** on tamperelaisten kotihoidon asiakkaiden aikaisempaa **ennakoivampi, sujuvampi ja nopeampi palveluiden saaminen** ovat palvelut sitten kaupungin tai yksityisen toimijan tuottamia
- Palveluintegraattorin tehtäväkenttä Tampereen Kotitorissa kattaa 400 kotihoidon säännöllisen asiakkaan palvelut sekä koko kaupungin kotihoidon tukipalvelut. Tehtävät sisältävät myös asiakasneuvontaa ja kehitystyötä
- Toiminnan **vaikuttavuutta mitattiin seuraavilla indikaattoreilla:**
 - Asiakkaiden hoitopäivät sairaalahoidossa
 - Asiakkaiden läheteet erikoissairaanhoidon
 - Asiakkaiden käynnit avosairaanhoidossa
 - Siirtymiset raskaampaan hoivamuotoon
 - Kuolemantapaukset
 - Asiakastytyvyisyys
- Toimintamallissa korostuu ja toteutuu asiakaslähtöisyys, tarpeen mukaisen avun järjestäminen, asiakkaan valinnanmahdollisuuksien lisääntyminen sekä eri toimijaryhmien kumppanuus

Esimerkki 3: Lastensuojelun vaativan sijaishuollon hankinnan vaikuttavuustavoitteiden, mittareiden ja seurannan määrittäminen

Tavoite	Mittari	Toteutumisen seuranta	Seuranta-aika
Lapsen sosiaalisen lähiverkoston vahvistuminen (perhetyö)	<ul style="list-style-type: none"> Perhesuhteiden ylläpysyminen ja/tai kehittyminen 	Arvioidaan asteikolla toteutuu/ei toteudu perustuen todennetusti palveluntuottajan osoittamaan muutokseen perhetyön onnistumisesta tai lähiverkoston vahvistumisesta (ja tarvittaessa asiakaspalautteen perusteella). Mikäli palveluntuottajalla ei tarkastelujaksolla ole uutta asiakkuutta, arvioidaan suunnitelmaa tuottajan toiminnasta tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi.	6 kk
	<ul style="list-style-type: none"> Lapsella/nuorella on muu tukiverkosto tai lähiverkostossa vähintään yksi luotettava tukihenkilö 		6 kk
Lapsen/nuoren sitoutuminen sijoituspaikkaan ja hoitoon	<ul style="list-style-type: none"> Henkilöstön pysyvyys* <ul style="list-style-type: none"> Omaohjaaja vs. koko henkilöstö 	Arvioinnissa huomioidaan muutokset Sopimuksen liitteenä olevaan henkilöstöluetteloon. Arvioinnin kohteena on nimetyt vakituisten henkilöstön pysyvyys palvelun käytännön toteuttamisessa sekä asiakkaalle nimetty omahoitaja. Kannustin koskee yksikön vakituista henkilökuntaa. Henkilöstöluetteloa päivitetään vuosittain. Ensimmäinen vertailu suoritetaan hankintasopimuksen allekirjoittamisajankohtaan verrattuna. Henkilöstö: Toteutuu: Ei muutoksia/1 muutos. Ei toteudu: 2 tai useampi muutos. Omahoitaja: Ei toteudu: omahoitaja muuttuu, toteutuu: omahoitaja ei muutu	12 kk
	<ul style="list-style-type: none"> Lapsen/nuoren luvattomiin poissaolovuorokausiin puuttuminen (ehkäisy/vähentäminen) 	Arvioidaan asteikolla toteutuu/ei toteudu perustuen todennetusti palveluntuottajan osoittamaan toimintaan poissaolovuorokausien vähenemiseksi ja siihen johtaneissa toiminnan muutoksissa/ratkaisuissa (ja tarvittaessa asiakaspalautteen perusteella). Lisäksi verrataan poissaolovuorokausien määrää suhteessa suunniteltuihin hoitovuorokausien määrään.	6 kk
	<ul style="list-style-type: none"> Lapsella/nuorella on tärkeä ihmissuhde laitoksessa 	Arvioidaan asteikolla toteutuu/ei toteudu perustuen todennetusti palveluntuottajan laatimaan selvitykseen (ja tarvittaessa asiakaspalautteen perusteella).	6 kk
Lapsen/nuoren kuntoutuminen ja sijaishuollon tarpeen väheneminen	<ul style="list-style-type: none"> Lapsen hoidon ja valvonnan tarpeiden väheneminen 	Arvioidaan palveluntuottajan raportoinnin (ja tarvittaessa asiakaspalautteen perusteella) asteikolla: toteutuu/ei toteudu tarkastelemalla arviointihetken tilannetta suhteessa lähtötilanteeseen.	1-3 kk, 6kk
	<ul style="list-style-type: none"> Kiinnipidot ja eristämistoimenpiteet vähenevät 	Arvioidaan palveluntuottajan raportoinnin (ja tarvittaessa asiakaspalautteen perusteella) asteikolla: toteutuu/ei toteudu	6kk
	<ul style="list-style-type: none"> Päihde- ja mielenterveystyön toteutuminen suunnitellusti 	Arvioidaan palveluntuottajan raportoinnin perusteella asteikolla: toteutuu/ei toteudu	6 kk
Peruskoulun päättötodistuksen saavuttaminen (tai jatko-opintojen suunnittelu)	<ul style="list-style-type: none"> Lapsi/nuori käy koulua 	Arvioidaan palveluntuottajan raportoinnin perusteella asteikolla: toteutuu/ei toteudu	6 kk

*Esim. perhe- tai muu lakisäätäinen vapaa ei vaikuta palvelussuhteen pysyvyyteen.

Esimerkki 4: Nuorten intensiivisen tuen vaikuttavuuden mittaaminen laajalla nuorille kohdennetulla kysymyspatteristolla

Toimintamalli ja vaikuttavuuden mittaamisen kuvaus

- Nuorille suunnatun intensiiviohjelman vaikuttavuutta seurattiin kolmella eri paikkakunnalla (Helsinki, Espoo, Hyvinkää) laajalla nuorille **suunnatulla kysymyspatteristolla**
- Intensiivisen tuen interventiomallien pääpiirteet:
 - Mahdollisuus ottaa yhteyttä työntekijään useasti viikon aikana tai tarvittaessa päivittäin
 - Tarjottava tuki on suunnitelmallista ja tavoitteellista. Sillä on selkeät aikarajat esimerkiksi 6 kk tai 12 kk.
 - Tuki sisältää multisysteemiset elementit eli kodin olosuhteisiin, koulutyöhön ja vertaisryhmään vaikuttamisen yhtä aikaa
 - Tuki on monimenetelmällistä eli sisältää kommunikatiivista, terapeutista ja toiminnallista tukea ja vuorovaikutusta. Tuen konteksti ei rajoitu pelkästään toimistotapaamisiin, terapiaan tai toiminnallisuuteen.
 - Tukityö on mahdollista toteuttaa lähiyhteisössä, lähellä nuoren kotia ja koulua
 - Työtiimi on ajallisesti joustava ja nopeasti reagoiva
 - Kohtaamisia on usein myös informaaleissa ympäristöissä kuten harrastus, kahvila, hampurilaisravintola, retket, leirit ym.
- Asiakkuuden kesto mittauksen toistamiseen vähintään 6kk
- Kysely on jaettu 14 hyvinvointiin vaikuttavaan teema-alueeseen: minä, perhe, kaverit, koulutyö, harrastukset, raha-asiat, mieliala, avoimuus ja mahdollisuus kertoa omista asioista, sitoutuminen yhteistyöhön, tulevaisuus, ajan kokeminen, uni ja ruoka, terveys ja päihteet.

Esimerkkikysymyksiä muutoksen seuraamiseen

- Kuinka hyvin tulet toimeen vanhempiesi kanssa?
- Pidätkö koulunkäynnistä / Käytkö oppitunneilla?
- Onko sinulla harrastuksia?
- Oletko huolissasi perheesi raha-asioista?
- Millainen mieli sinulla on? Sujuvatko päivittäiset asiat?
- Onko sinulla aikuisia tai kavereita, jotka kuuntelevat?
- Oletko sitoutunut tekemään yhteistyötä?
- Missä haluat tavata työntekijää?
- Onko tulevaisuudessasi hyviä asioita? Miten monta mukavaa asiaa sinulla on, joita odostat?
- Miten usein tahdot olla yhteydessä työntekijään?
- Millaista nukkumisesi on?
- Millaiseksi koet fyysisen ja psyykkisen terveytesi?
- Päihteet
- Onko tilanteesi muuttunut ohjelman aikana paremmaksi tai huonommaksi?

